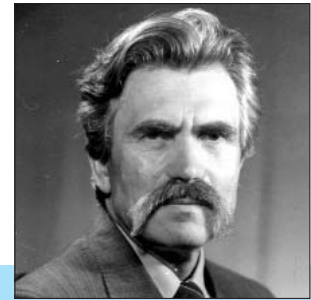

Фото Георгія Лук'ячука

Український режисер Олег Сенцов — один із 70-ти нинішніх політ'язнів-українців у путінській Росії. Акції протесту на його підтримку та з вимогою негайного звільнення Олега Сенцова, який голодує майже два місяці, відбулися нещодавно в столиці та в інших містах України

ПОПРОЩАЛИСЯ З ЛЕВКОМ ЛУК'ЯНЕНКОМ

3

ДОЛАННЯ РУЇНИ

5

Українська Помісна Церква як ціннісна делегітимація Російської імперії

Василь КУЙБДА,
доктор наук з державного управління,
професор

Формально історія Російської імперії починає свій відлік від Петра I, коли після остаточного поневолення України і загарбання балтійських територій, він проголосив себе (22 жовтня 1721 року в Троїцькому соборі Петербурга) “імператором всея Росії” (О. Г. Агеєва. *Титул “император” и понятие “империя” в России в первой четверти XVIII века. — Мир истории: Российский электронный журнал. — 1999. — № 5: http://www.history.ru/1999/05/ageyeva.htm*).

Але це вже було завершенням тривалого історичного процесу формування абсолютистської влади в Росії, а історіософські витоки російського імперіалізму є у “Посланнях ігумена Філофея великому князю Василю Івановичу”, де він проголошує “Москву третім Римом” (А. Л. Гольдберг. *Три “послания Филофея” (Опыт текстологического анализа). — Л.: Наука, 1974. — Т. 29. — с. 68—98: http://odrl.pushkinskiydom.ru/Default.aspx?tabid=2275*).

З того часу і до сьогодні імперська ідея не лише не затухала, а невпинно розвивалася: її проблиски можна розгледіти і в слов'янофільських інспіраціях, і в більшовицькому тлумаченні світової революції, і в сьогодинішніх різноманітних конструкціях “євразійства” та “руско-го міра”. З цього широкого комплексу інтерпретацій концепції Російської імперії виокремимо три найважливіші елементи: перший — абсолютистська форма влади з її експансіоністською домінантою; другий — релігійне (ціннісне) її виправдання особливою історичною місією “порятунку світу”, що нібито має здійснити Московська імперія в світовій історії; і третій — “релігійне чи ідеологічне насильство

над окупованими народами”. “Два або Рима падоша, а третій стоїт, а четвертому не бити”. Бо четвертий Рим у цій псевдоесхатологічній концепції символізує кінець світової історії і остаточну перемогу антихриста. (*Ширше дивись: Роман Шпорлюк. Імперії та нації (з історичного досвіду України, Росії, Польщі та Білорусі). — Київ, 2000: http://litopys.org.ua/sporl/sh.htm*)

“Імператор, — наголошує сучасний російський ідеолог Александр Дугін, — фігура есхатологічна від самого початку, перешкоджаюча приходу антихриста. Є імперія — немає антихриста, немає імперії — є антихрист. Імперія — це не просто земна організація життя, це — священна місія, це частина фундаментального ексхатологічного періоду”. (Дугін А. — *Интернет-журнал “Православие. ру”*: http://www.pravoslavie.ru/75070.html)

У такому способі мислення важливим доказовим моментом істинності месіанської тягlosti, яка нібито нерозривно поєднує Москву з первісною християнською місією спасіння світу, є символічне володіння спадком Княжої України — Київською митрополією, що перебувала в безпосередньому духовному єднанні з Константинопольським Патріархом. Починаючи з 1654 року, Московське царство поетапно окупувало Козачу Україну, а з 1686-го — поглинуло Київську митрополію.

Правда, порядки, запроваджувані на окупованих територіях, радикально різнилися від усієї попередньої козацької православної традиції (з її культивуванням індивідуальної свободи та гідності), кажучи словами козацького полковника Івана Богуна: москалі принесли до нас звичай “всепоглиногого рабства”. (*Історія русів. — К.: Веселка, 2003: http://litopys.org.ua/istrus/rusiv3.htm*)

Власне, те саме, але відштовхуючись від протилежного, стверджує і “євразій-

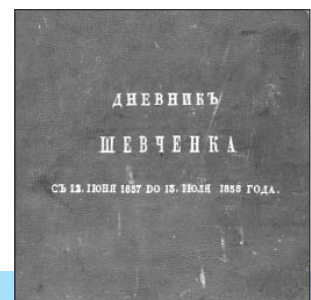
ська” шовіністична історіографія, наголошуючи, що Російська імперія інституційно виросла не з Київської держави, а з Золотої Орди (*Трубецкой Н. С. Наследие Чингисхана. — М.: Эксмо, 2007: http://avidreaders.ru/book/nasledie-chingishana.html*).

Подальша трансформація Російської імперії у напрямі абсолютизації державної влади в поєднанні з вибірковим європейським модернізмом привели до постання симбіотичної деспотії, вершиною якої стали так звані релігійні реформи Петра I: радикальна секуляризація Церкви та підпорядкування управління нею світській владі (заміна патріаршого управління на синодальне), фактичне перетворення її на один зі специфічних бюрократичних механізмів держави. В образі Московської імперії, якщо нам і далі осмислювати події в руслі запропонованих Філофеем міфологем, почав смутно проглядатись не стільки Третій, як Четвертий Рим.

Для увиразнення цієї думки наведемо один із характерних прикладів управління “богопомазаним” імператором своєю “церквою”. На одному з архієрейських соборів Петро I на остигидле йому виклячування єпископами нового патріарха розлючено вигукнув: “Ви просите патріарха, ось вам духовний патріарх”, і кинув у їхній бік згорток із Духовним Регламентом (перетворення церкви із патріаршої у синодальну), — а “противомислячим цьому” — грізно глянув на них імператор і, “висмикнувши другою рукою із чохла короткий меч та увігнавши його в стіл”, додав: “Дарую булатний патріархат!” (*Нартов А. К. Петр Великий. Воспоминания. Дневниковые записи. Париж—Москва—Нью-Йорк, 1993*).

Закінчення на стор. 4

ПРОЕКТ ЗАВЕРШЕНО!

8-9

НІ! — УКРАЇНОФОБСЬКИМ ВИДАННЯМ

12

АРТ-КАЛЕЙДОСКОП

15

Закінчення. Початок на стор. 1

Погроза була зловісною і дохідливою: або терор і служіння Богові в катакомбах, або прислугування російській імперській державі в позолочених ризах у розкішних соборах. Російське духовенство вибрало друге, з усім наступним бекграундом деградації церковної структури. Сьогодні складно достеменно стверджувати про релігійність Петра I, але в своїх антицерковних діях він швидше уподібнювався не так на “помазаника божого”, як на його радикальних опонентів — Леніна, Троцького, Сталіна. Недаремно старовіри однозначно сприймали сходження на трон російського імператора як пришестя антихриста, і завжди позначали його трьома цифрами “666”.

До речі, і хоч які “побожні” були б усі наступні російські царі, ні один із них, навіть суто теоретично, не поставив питання про можливість повернення церкви патріаршого статусу.

Імперія “Червоного дракона” і його “церква”

Жовтневий переворот 1917 року з узурпацією влади в Росії радикальною богоборчою комуністичною організацією дозволило, з одного боку, Російській православної церкві самостійно відновити патріарше управління, а з іншого, поставило її перед необхідністю адекватної відповіді на розгортання в країні масового терору. І необхідно віддати належне, Церква в тих умовах знайшла в собі сили дати гідну відповідь: спочатку новообраний патріарх Тихон анафематствував комуністичну владу і всіх її співробітників (19 січня 1918 р.), а згодом Помісний Собор (22 січня) узаконив анафему: “Схаменіться, безумці, припиніть ваші криваві розправи, — йдетесь в посланні патріарха. — Адже те, що ви творите, не тільки жорстока справа: це — воістину справа сатанинська, за яку ви підпадете під вогонь пекельний в житті прийдедньому — потойбічному і страшному прокляття нащадків у житті теперішньому — земному.

Владою, даною нам від Бога, забороняємо вам приступати до тайств Христових, анафематствуємо вас, якщо тільки ви носите ще імена християнські і хоча б за народженням своїм належите до Церкви Православної.

Заклинаємо і всіх вас, вірних чад Православної Церкви Христової, не вступати з такими вироками роду людського в будь-яке спілкування: “Ізміть злого від вас самих” (1 Кор. 5, 13)” (*Православная енциклопедия “Азбука веры”*: https://azbyka.ru/otechnik/Tihon_Belavin/poslanie-patriarha-tihona-s-anafemtoj-bezbozhnikam/)

Упродовж двох десятиліть богоборча комуністична влада послідовно винищувала будь-яку релігійність у суспільстві. За цей час було вбито сотні православних єпископів, десятки тисяч священників і сотні тисяч православних мирян, зруйновано тисячі храмів, зокрема сотні, що належали до культурно-історичної спадщини східнослов'янських народів.

Війна проти Церкви була тотальною. Окрім фізичного знищення священнослужителів, спецслужби запроваджували заходи, що сприяли внутрішньому розкладанню священ-

Українська Помісна Церква як ціннісна делегітимація Російської імперії

нослужителів і дробленню церковних організацій. Ними був інспірований так званий “обновленський рух”. Його творці заманіфестували боротьбу за відновлення віри, але реформи, пропонувані ними, були направлені не на очищення, а на руйнування Церкви, на докорінну зміну природи Церкви. Пропонувалося трансформувати основні євангельські ідеї в дусі їхньої відповідності революційній ідеології. За їхнім задумом, Христос і апостоли мали перетворюватися на таких собі первісних революціонерів, що засуджували існуючий тоді соціальний лад і боролися за трудящий люд. Деякі радикальні активісти обновленства навіть пропонували замість христів на храмах вивішувати п'ятикутні зірки і т. ін.

Для маскування антихристиянської сутності ідей обновленського руху до нього тимчасово відряджено кращу чекістську агентуру, зокрема, відомого богослова і митрополита Сергія Страгородського.

Правда, швидко збагнувши, що православні радше підуть у катакомбу церкву, ніж в обновленську ересь, чекісти перекинули Сергія Страгородського на інший, більш перспективний таємний фронт поборювання християнства: встановлення тотального контролю над залишками традиційних православних громад. Після смерті патріарха Тихона радянським спецслужбам вдалося незаконно призначити митрополита Сергія Страгородського місцеземителем патріаршого престолу. На цього “перевертня” чекісти поклали виконання найодіозніших завдань, зокрема 1927 року він підписав Послання про визнання Московською патріархією безбожної радянської влади і засудження будь-якої опозиції проти неї. З того часу і донині усіх православних послідовників конкордаду з богоборцями називають “сергіянцями”, за іменем їхнього очільника і слуги антихриста Сергія Страгородського (*Олександр Ткачук. Сергіянство — неканонічне осердя Російської Православної Церкви. — “Наша Віра”, № 6, 2003 рік: http://nashavira.ukrlife.org/06_2003.html*)

Після цієї ганебної угоди терор проти усіх вірян у СССР лише посилювався. Так тривало аж до II Світової війни, коли німці почали активно підтримувати відродження традиційних православних громад на окупованих територіях. Щоб ідеологічно протидіяти цьому проце-

су, комуністи задумали створити повністю контрольовану ними Православну Церкву, яка б водночас виконувала два завдання: блокувала опозиційний православний рух і стала надійним інструментом боротьби проти християнства.

8 вересня 1943 року Йосип Сталін особисто санкціонував створення нової церкви “Московської Патріархії Русской православної церкви”. Щоб вона відрізнялася від попередньої не лише за змістом, а й навіть за назвою — слово “російська” замінили на “русская”. Усе відбулося майже за апокаліптичним пророцтвом про Червоного Дракона — диявола, його звіра — тоталітарну імперію, лжепророка — генералісімуса і велику вавилонську блудницю — псевдоцеркву.

Авторитетний першоєрарх зарубіжної РПЦ митрополит Філарет (Вознесенський) писав свого часу про Московську Патріархію, що “ця лжецерква двічі підпадала під анафему. Святіший патріарх Тихон і Всеросійський церковний Собор анафематствували комуністів і всіх їхніх співробітників. Ця грізна анафема, — наголошує митрополит, — досі не знята і зберігає свою силу, тому що зняти її може тільки такий самий всеросійський церковний Собор як канонічна вища церковна влада. І сталася страхотлива подія 1927 року, коли митр. Сергій, що очолював церкву, своєю ганебною відступницькою декларацією підпорядкував російську церкву більшовикам і оголосив про співпрацю з ними. І збулося в найточнішому сенсі висловлювання передсповідної молитви: “Під власну анафему падоша!”.

І далі владики риторично запитують: “Чи наважиться хтось стверджувати, що Господь і Його благодать перебуває в церкві лукавствуючих, яка вихваляє Його посатанилих ворогів і співпрацює з ними, яка за це перебуває під подвійною анафемою, як зазначено вище? Чи може бути благодатною церква, яка об'єдналася з богоборцями?!” (*Митрополит Філарет (Вознесенский). Письмо к иерею Виктору Потанову: http://www.eshatologia.org/704-pismo-k-iereu-viktoru-potapovu.html*)

Отже, відштовхуючись від сказаного, можна переконаливо стверджувати, що “Русская православная церква” є релігійною православною спільнотою, що впала у гріх сергіянської ереси і досі перебуває під анафемою. Спасіння для неї загалом можливе лише через соборне покаяння, коли всі — від патріарха до останнього парафіянина — визнають і покаються в гріху співпраці з безбожниками.

Індивідуальне звільнення від анафемі — чи то єпископа, чи священника, чи православно-вірнянина — можливе лише через публічне розривання з цією “лжецерквою” і повернення до традиційної православної громади.

Тому отримання Томосу про автокефалію від Вселенського Патріарха і, відповідно, постанов Української Помісної Церкви з релігійного погляду є виходом значної частини православного народу з облуди сергіянської ереси і

повернення їх у лоно Вселенської Православної Церкви.

ФСБешні технології проти відродження християнської віри

Крах комуністичної ідеї і розвал СССР, здавалося, назавжди полишив у минулому антигуманні експерименти над людиною і суспільством. Наївні зрадили, гадаючи, що попереду їх чекає лише світ, повний добра. Але темні сили не зникають зовсім, вони, як за своєрідним законом збереження енергії (негативної), лише змінюють форму. Бо “коли дух нечистий вийде з чоловіка, то блукає по місцях безводних, шукаючи спочинку, та не знаходить./ Тоді розмірковує: Повернись у дім свій, звідки я вийшов. Приходить і знаходить його порожнім, заметеним та прибраним./ Тоді він йде, бере з собою сім інших духів, гірших від себе, і вони входять і оселяються там, і останне того чоловіка буде гірше, ніж перше” (*Євангеліє від Маттея 12:43-45*)

Повернення до влади в Росії чекістів у феєсбешній формі з двоголовим орлом ознаменувалося багатьма дивними, як на необізнаний погляд, знаменнями і перевтіленнями. Наприклад, лідер ліберальної фракції в РПЦ митрополит Кіріл (Гундяєв) раптом “ні сіло ні впало” перетворився із переконаного прихильника гомосексуальних стосунків у запеклого традиціоналіста-патріота і почав натхненно популяризувати “руській мір”. Очевидно, що пропозиції давніх поплічників із КГБ були значно конкретнішими і звабливішими, ніж ліберальні блискітки. Тим більше, що ніхто не заважав, а навіть поблажливо спонукав за стінами монастирств жити за нетрадиційними стандартами, — для беззального вурдалаки “жертва на гачку” завжди ліпша, ніж гола домовленість. А тих, хто говорив правду про Кіріла, — навіть попри їхній ширий шовінізм, — засудили до тривалих тюремних строків. Виявилось, що контроль над лжецерквою як інструментом масової маніпуляції населенням був набагато важливіший за якусь показну шовіністичну солідарність.

Довго не гаючись, сергіянці, долаючи незначний церковний опір, домоглися обрання Кіріла патріархом РПЦ (*Олександр Ткачук. Московська патріархія як один із інструментів утримання влади чекістами-клетократами. — Главком: https://glavcom.ua/columns/otkachuk/upc-mp-nadolennosnomu-rozdorizhzhzhi-364640.html*)

Здатність до перевтілень і створення ілюзійної реальності є однією з фундаментальних якостей інфернальних сил. Наприклад, на зорі української незалежності, коли почалося масове відродження українського православ'я, щоб зупинити цей небезпечний для них процес, феєсбешні спеціалісти, аби затуманити голови неофітам, вдалися до однієї простої, але, як виявилось, ефективної підміни понять. Через ЗМІ та підконтрольних “священнослужителів” почали поширювати чутки, що відхід від Московської патріархії

є розколом, що ті, хто відокремився, неканонічні, не матимуть благодаті і т. ін.

Правильні слова говорили найбільші грішники за всю історію християнства, говорили, перевертаючи реальний стан речей догори дригом: коли неканонічну, безблагодатну лжецеркву називали істинною, а повернення до істинної православної віри — розколом. Усе відбувалося, як за євангельським застереженням: “І сказав їм у відповідь Ісус: “Глядіть, щоб ніхто не звів вас. / Багато бо прийде в ім'я моє, вони будуть казати: Я — Христос, — і спокусять багатьох./ ...Чимало лжепророків устане і зведуть багато людей. / Через те, що розбуває беззаконня, любов багатьох охолоне. / Але хто витримає до останку, той спасеться” (*Євангелія від Маттея 24:4-14.*)

Утвердження Української Помісної Церкви детермінує фундаментальні геополітичні зміни в Євразії

Свого часу Збігнев Бжезінський стверджував, що без України Російська імперія неможлива, вона зі скрипом-рипом, але повільно трансформувється у середньостатистичну національну державу. Це, безсумнівно, правильне аналітичне твердження, до нього лише варто додати, що в процесі трансформації в національну державу від РФ обов'язково відпадуть Північний Кавказ, Тува і, можливо, Татарстан. Звісно, що це супроводжуватиметься поверненням Придністров'я до Молдови, Абхазії і Південної Осетії до Грузії, Криму до України.

Але для того, щоб запустити цей історичний процес завершення докорінної трансформації Євразії, нам необхідно віграти нинішню війну з Росією. І не лише в буквальному воєнному розумінні, хоча це теж важливо, а передусім в ідеологічному. Необхідно зруйнувати всі засади можливого відродження Російської імперії. Після розпаду СССР два з трьох фундаментальних елементів існування імперії були серйозно підірвані: по-перше, відбулося радикальне звуження території з втратою великої кількості населення, що суттєво обмежило ресурс експансійних спроможностей РФ; по-друге, запроваджені зміни, навіть у авторитарному вигляді, суттєво блокують можливість вибудовування одномірної ідеологічної (релігійної) платформи в РФ, — хоча популяризація “руського міра” дозволяє обмежено відвойовувати якісь позиції.

Залишилася третя ціннісна засада існування імперії: виправдання її особливою релігійно-історичною місією “порятунку світу”. Тому утвердження Української Помісної Церкви назавжди делегітує релігійно-ціннісну засаду відродження імперії, позбавляє її моральних підстав існування у свідомості слов'янського населення (зокрема й русскіх) як захисниці їхніх інтересів.

Якщо переінтерпретувати Дугіна, то це звучить приблизно так: “Є Українська Помісна Церква — немає Імперії, немає Української Помісної Церкви — чекай відродження Четвертого Риму і приходу нового Русского Сталіна”.

Василь КУЙБІДА

Українська Гельсінська Спілка — перша легальна державницька антикомуністична політична організація України

Анатолій КОВАЛЬЧУК,
учасник львівського мітингу, на
якому було оголошено Декларацію принципів УГС

На початку липня минуло 30 років від дня створення Української Гельсінської Спілки. УГС стала першою в УРСР (тобто в окупованій Московщиною комуністичній Україні) за більш, ніж три роки до проголошення її Незалежності громадсько-політичною організацією партійного типу, що відкрито заявила про свою опозиційність до антиукраїнського режиму.

Засновниками УГС були видатні постаті української історії Левко Лук'яненко, В'ячеслав Чорновіл, Богдан і Михайло Горині, Олесь Шевченко, Василь Овсієнко і багато інших хоробрих людей. За діяльний патріотизм, за критику антиукраїнської комуністичної диктатури у 1960—1970-х рр. їх репресували, засудили на тривалі терміни й запроторили до тюрем і концтаборів. Проте роки неволи не зламали гордіх і відважних українців ні морально, ні духовно. Радше навпаки: ще більше загартували. Вийшовши на волю в часи “горбачовської перестройки”, ці мужні люди повернулися в Україну і, впевнені у правоті своїх переконань, продовжили боротьбу за незалежність Батьківщини. Робили це у значно сприятливіших, ніж у попередні часи, суспільно-політичних умовах.

Програмовим документом Спілки, який окреслював мету її діяльності, стала “Декларація принципів УГС”. Важливо те, що її проголошено і прийнято на п'ятдесятитисячному мітингу, який відбувся у самому центрі Львова, на майдані перед головним корпусом університету ім. Івана Франка, біля пам'ятника великому Каменяреві-мислителю, літератору та борцю за волю України. Було заявлено, що створена 1975 року правозахисна Українська Гельсінська група (УГГ) виконала свої завдання, тому складає повноваження і повним складом входить в Українську Гельсінську Спілку. Головою УГС обрано Л. Лук'яненка, керівником Виконавчого комітету став В. Чорновіл.

У преамбулі Декларації УГС зазначалося, що 66-річне перебування України у складі СРСР засвідчило: ні уряд УРСР, який насправді ніколи не був суверенним, а тільки виконавчим органом центральної влади (був тупим знаряддям проведення московсько-комуністичної політики в Україні), ні Компартія України, що завжди була і є регіональним підрозділом КПРС, не могли й ніколи не намагалися захистити українців від тотального голоду, від варварського нищення продуктивних сил та інтелектуального потенціалу нації, від денационалізації, від штучної зміни етнічного складу населення України.

Найголовніші, найбільш загальні принципи Декларації УГС: — відновлення самостійності Української держави як гаранта забезпечення національних прав українського народу;

— ухвалення нової Конституції України, яка забезпечує права і свободи громадян за міжнародно-правовими стандартами (гарантування свободи слова, права заснування незалежних громадських організацій і засо-

До 30-річчя створення УГС

бів масової інформації, права на проведення мітингів, зборів і демонстрацій, вільного доступу до інформації, до архівів, до всіх нормативних актів, дипломатичних документів, книг, що перебувають у спецфондах);

— конституційне надання українській мові державного статусу;

— забезпечення прав національних меншин на культурно-національний розвиток, утворення у складі України Кримської автономії з організованим поверненням до Криму репресованого кримськотатарського народу;

— встановлення дипломатичних відносин з іншими країнами, самостійне представництво України на всіх міжнародних конференціях, спортивних змаганнях і культурно-мистецьких заходах;

— сприяння розвитку й домінуванню ринкової економіки, заохочення приватної ініціативи, перетворення частини державних промислових підприємств на акціонерні чи кооперативні, створення умов для добровільного виходу селян із колгоспів з обов'язковим земельними наділами.

З міркувань політичної тактики, а також з метою поступово змінити громадську думку на користь державної самостійності, УГС упродовж певного часу відкрито не порушувала питання негайного виходу України зі складу Московської імперії. Декларація лише проголошувала право громадян або їхніх об'єднань домагатися повної державної незалежності України або входження її разом з іншими вільними країнами до складу федеративної чи конфедеративної держави.

Оскільки тодішня УРСР перебувала у складі СРСР, яким одноосібно керувала компартія, деякі пункти Декларації містили вимоги самостійницького змісту. Зокрема ставилася вимога передати суверенним республікам управління економічним, політичним і культурним життям, залишивши на союзному рівні тільки консультативно-координаційні органи.

Важливою була вимога позбавити комуністів монополії на владу, передавши всю повноту влади в Україні до обраних на альтернативних засадах рад народних депутатів (депутатом можна бути не більш як два терміни поспіль), а правом висунування кандидатів наділяються партії, спілки, неформальні об'єднання, ініціативні групи громадян.

Передбачалося скорочення чисельності управлінського апарату, скасування всіх без винятку пільг і привілеїв для чиновників (актуально й у наш час).

Ставилася вимога вилучити з Кримінального кодексу антидемократичні статті, що передбачають покарання за політичні чи релігійні погляди, ліквідувати спецпсихлікарні, звільнити й реабілітувати всіх політ'язнів, скасувати смертну кару.

УГС прагнула поліпшення екологічної ситуації в Україні. З цією метою висували вимогу припинити будівництво нових атомних реакторів, згорання діючих в Україні АЕС, замінити їх альтернативними енергетичними джерелами. Винесення на всенародне обговорення великих проектів промислового будівництва.

Створення УГС та оприлюднення її програмового документа стало несподіванкою для влади і репресивних органів. Вони сприйняли цю подію як виклик московській імперії зла. Владна верхівка побачила в опозиційній УГС, в якій згуртувалися люди грамотні, хоробрі, рішучі й досвідчені, загрозу для свого безроздільного панування. Як свідчили декотрі з колишніх високопосадовців, одні з них сприйняли цю звістку з цікавістю, другі — зі страхом і розгубленістю, треті — зрозумівши, що настають незворотні суспільно-політичні зміни, гарячково думали, як пристосуватися до нових умов. Керований Москвою КГБ спрямував усю потугу, весь арсенал засобів на протидію опозиціонерам. На відміну від брутального насильства минулих десятиріч, це були попередження, залякування, затримання, адміністративні арешти, кампанії з дискредитації та дезінформації в компартійній пресі.

Попри перешкоди, філії УГС створили в більшості областей. Щоденні матеріали Спілки про найголовніші події в Україні оприлюднювали найвідоміші світові інформантства. Так було підірвано монополію комуністів на інформацію. Члени УГС брали активну участь у створенні майже всіх громадських організацій: Товариства української мови ім. Тараса Шевченка, “Меморіалу ім. Василя Стуса”, “Зеленого світу”, Народного Руху України.

Ми проводили багатолюдні мітинги, на яких обговорювали проекти законів про вибори нової Верховної Ради, про мови в УРСР, а також з питання референдуму про новий союзний договір, з нагоди кількох річниць Чорнобильської катастрофи, з приводу екологічної ситуації в Україні, захисту пам'яток культури тощо. Організовували масові заходи зі вшанування жертв Голодомору 1932—33 рр. і комуністичних репресій 1937—38 рр., зокрема щодо встановлення правди про масові поховання в Биківнянському лісі. Адже комуністи тривалий час заперечували, що там поховані жертви сталінських репресій другої половини 1930-х рр., стверджуючи натомість, що то братські могили розстріляних фашистами партизанів і підпілників.

Якщо наші заходи приходили тисячі людей, міліція поведилася спокійно. Коли ж учасників було мало — застосовувала силу: біла нас, виривала з рук національні прапори, намагалася розізнати, заарештовувала непокірних. Зокрема так було біля пам'ятника Т. Шевченку, що у сквері перед університетом, коли ми співом “Заповіту” і деклануванням Тарасових поезій вшанували нашого великого поета. А також на Софійському майдані, де проводили акції з нагоди річниць ухвалення IV Універсалу Центральної Ради і проголошення Акта Злуки УНР та ЗУНР.

Але траплялися й виняткові ситуації. Навесні 1989 р., коли під час агітації на Майдані Незалежності за демократичних кандидатів до Верховної Ради СССР, ми з національними прапорами й агітаційними плакатами пройшли Хрещатиком до Бессараб-

ського ринку і повернулися назад, ні міліціонери, ні кагебісти нас не чіпали (мабуть, розгубилися й не знали, як діяти в цій непрогнозованій ситуації). Крім того, ніхто заздалегідь не планував ходи центральною вулицею столиці. Рішення про “демонстрацію” виникло спонтанно. Очевидно, мало значення й те, що до нашої невеликої групи сміливців уже у процесі руху долучилися кілька десятків випадкових осіб, звичайних перехожих, людей різного віку і статі — одні з цікавості, інші з солідарності. Крокуючи Хрещатиком, ми почувалися дуже впевнено, скандували гасла “Слава Україні! Слава УГС! КПСС — у Чорнобильську АЕС!”. Велика кількість киян, які перебували теплою сонячною дня на головній вулиці столиці, спостерігали за нашою ходою. Від багатьох із них ми чули підбадьорливі і схвальні слова!

Якби на нас напали “особи в цивільному”, щоб зупинити чи заарештувати, вони отримали б гідну відсіч. І на Хрещатику серед білого дня відбулася б масштабна бійка. Упевнений: на наш захист стало б чимало небайдужих людей, які також ненавиділи комуністів і їхніх посіпака. Звісно, й без того дискредитована влада — київська і центральна — роблячи щодня багато помилок, не бажала для себе ще більшої ганьби, тому мовчки проковтнула гірку пілюлю. Тоді ми самі ще не усвідомлювали, як принизили владу, яких політичних ляпасів і стусанів їй надавали.

Як згодом з'ясувалося, то була перша в новітній історії України організована не комуністами, а їхніми противниками (до того ж не санкціонована владою!), хода Хрещатиком під самостійницькими, антикомуністичними гаслами. Наші сміливі патріотичні акції духовно розкріпачували суспільство, допомагали людям позбутися страху перед антиукраїнським режимом і його репресивними органами.

Проте комуністи і їхні холуї зробили з цього “проколу” деякі висновки. 23 серпня того самого року ми зібралися біля центрального стадіону з приводу 60-річчя підписання т. зв. пакту Молотова-Ріббентропа, щоб засудити змову червоного і коричневого диктаторів — паліїв Другої світової війни. Тоді нас, близько трьох сотень мирних людей (ніхто не планував насильницьких дій чи ходи Хрещатиком, у наших руках була не зброя, а прапори і плакати), оточив і заблокував загіт міліції спецпризначення. Понад сотня дебелих міліціонерів у небаченому доти екіпуванні тримали в руках довгі гумові кії і

розлучених собак на повідках. Постукуючи палицями по щитах, вони дали зрозуміти, що готові атакувати. Їхні пси люто дивилися на нас, вишкіряли гості зуби і грізно гарчали. Більшість із нас до того моменту бачили таке видовище тільки у фільмах про війну, в яких показано есесівців, що чинять звірства над мирними людьми. На щастя, з нами цього не сталося. Лише після демонстрації владою грубої сили якийсь полковник міліції через мегафон повідомив: якщо ми не згорнемо “петлюрівські й бандерівські прапори” і не розійдемося, то будемо покарані. До речі, говорив він українською мовою, що було незвично у ті часи.

Того вечора до своїх домівок ми повернулися не побиті й не покусані. Але з усвідомленням того, що комуністи не зупиняться ні перед чим задля збереження влади. Як ті міліційні собаки, вони люто нас ненавиділи, були готові брутально рвати і шматувати. Разом із тим наші душі проїмало почуття самоповаги за те, що перебороли страх перед небезпечкою.

На перших демократичних виборах до Верховної Ради УРСР, які відбулися навесні 1990 року, 12 видатних діячів УГС стали народними депутатами. Згуртувавши довкола себе кілька десятків демократичних депутатів, вони домоглися, щоб головні положення політичної програми Спілки були втілені в “Декларації про державний суверенітет України”. Багато членів УГС (серед них автор цього тексту) були обрані депутатами місцевих рад.

Свідченням оцінки величезного вкладу УГС у здобуття нашою Батьківщиною незалежності стало те, що п'ятьох провідних її діячів відзначено найвищими державними нагородами — званням Героя України, а кількох — орденом Свободи.

У серпні 2008 р. ми урочисто відзначили 20-річчя створення УГС. Святкові заходи відбулися в Будинку вчителя. Нас вітали представники влади і гості з-за кордону. Всі відзначали великі історичні заслуги членів Спілки у боротьбі за державну незалежність України. 25-річчя УГС припало на час правління бандитського режиму “регіоналів”, які через невігластво пихато заявляли, що Україна почалася з їхнього приходу до влади. Тому цю дату не було відзначено на державному рівні.

Закон України від 09.04.2015 р. № 314 “Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті” визнає членів УГГ і УГС борцями за державність нашої Батьківщини.

У Полтаві вшанували політв’язнів і репресованих з усієї України

Валентина ШЕМЧУК,
лауреат премії імені Панаса Мирного

Керівники обласних організацій товариства політв’язнів обговорили схвалені з ініціативи Українського інституту національної пам’яті навесні Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури реабілітації жертв репресій і комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років та створення регіональних комісій при облдержадміністраціях з реабілітації жертв політичних репресій”.

Духмяним хлібом тепло вітали на полтавській землі голову Всеукраїнського товариства політичних в’язнів і репресованих Оріну Сокульську та її побратимів із усіх куточків України. Пані Орина запевнила, що товариство і надалі працюватиме над реабілітацією імен безвинно засуджених, пошуком поховань страчених у радянських тюрмах лицарів Незалежності України. Висловила переконання в одностайності йти дорогою Волі й Правди. Відкрив зібрання “Нас єднає Україна”, вкотре визнавши нездоланність духу розстріляних ра-

дянською владою та переслідуваних за національну ідею великих українців, та представив одноіменний оберіг кавалера ордена “За мужність”, лауреат премії імені Пилипа Орлика, очільник Полтавського обласного товариства політв’язнів і репресованих Анатолій Банний. Благословили урочистості архієпископ Полтавський і Кременчуцький Федір Української Православної Церкви Київського Патріархату та священник Української Греко-Католицької Церкви Максим Кролевський.

Вірних синів і доньок України, учасників Всеукраїнського товариства політичних в’язнів і репресованих нагородили Почесними грамотами Полтавської обласної державної адміністрації та Полтавської обласної ради. Запам’яталися поетичні виступи в’язнів сумління, кавалерів ордена “За заслуги” члена НСПУ, головного редактора журналу товариства політв’язнів репресованих “Зона”, мовознавця Олексі Різника з Одеси й депутата ВР України попередніх скли-

кань, голови Полтавського ОО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Миколи Кульчинського, а також кавалера ордена “За мужність” полтавця-політв’язня Богдана Купновицького.

Віддані слова й шемна музика стали дарунком від переможців Міжнародних і Всеукраїнських конкурсів-фестивалів пісенно-танцювального ансамблю “Полтава” (художній керівник — заслужений працівник культури України Федір Кривенко, хормейстер — заслужений діяч мистецтв України Лариса Бакланова, керівник оркестру — Сергій Асауленко) Полтавської обласної філармонії, відомого в колі бардів композитора й співака Юрія Трейгеля, солісток Надії Корвайкіної та Ольги Шумей хору “Дивограй” виконавчого комітету Київської районної в місті Полтаві ради, заслуженого художника України, члена Національних спілок кобзарів та майстрів народно-мистецтва України, бандуриста й лірника Івана Новобранця. Гості були схвилювані доброзичливістю господарів і майстерністю митців.

Ми низько схиляємося перед святою пам’яттю закатованих у московських в’язницях Українських Патріотів і складаємо шану їхнім соратникам, із ким сьогодні йдемо шляхом Праведної Свободи... А Козацький марш кличе до переможної звитяги та звеличує Незалежну Соборну й Вільну Україну!..

Олег ОЛЕКСЮК,
голова Херсонського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка, поет, член НСПУ

Народився Павло Параскевич 30 червня 1921 року на Хмельниччині, у селі Лапківцях у селянській родині. Вищу освіту здобув на філологічному факультеті Ужгородського державного університету (нині Національного), який закінчив з відзнакою. Потім була аспірантура, успішний захист кандидатської дисертації. Поряд з науковою роботою Павло Кіндратович активно торував шляхи на освітянській ниві, працював учителем української мови та літератури.

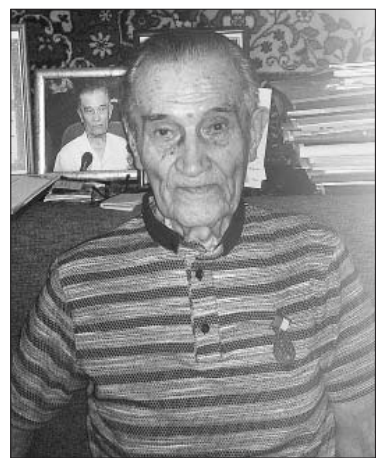
Херсонський період життя просвітянина розпочався з 1968 року. Павло Параскевич наполегливо й сумлінно пройшов шлях від викладача до доцента й завідувача кафедри української літератури тодішнього Херсонського державного педагогічного інституту. Справедливий, добрий, скромний, щирий, він став наставником кількох поколінь науковців, учителів Херсонщини... Кандидат філологічних наук, доцент, член правління Таврійської фундації (ОВУД), з 1968 до 2003 року працював у Херсонському державному педагогічному університеті (нині — ХДУ). Ветеран війни та праці. Відмінник освіти України. Нагородже-

На життєвому шляху Павла Кіндратовича

Відповідно до рішення Центрального Правління ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, 30 червня 2018 медаллю “Будівничий України” нагороджено найстаршого та найавторитетнішого просвітянина Херсонщини, кандидата філологічних наук, Почесного професора Херсонського державного університету, Почесного Громадянина міста Херсона, видатного вченого Павла Кіндратовича Параскевича.

ний орденами “Отечественной войны” II ст., “За мужество” III ст., медаллю “За отвагу”.

Автор посібників “М. М. Коцюбинський. Життя і творчість в портретах, ілюстраціях, фотографіях, документах” (1968 р.), “Микола Чернявський. Життєвий і творчий шлях” (1993 р.), “Сторінки літературної Херсонщини” (Випуск 1 і 2 1999 р., 2001 р.), “Олесь Гончар і Херсонщина” (2004 р.), “Статті, тези, есе, інтерв’ю” (2017 р.). З 1992 року він активний діяч Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка на Херсонщині. Чимало наукових робіт присвячено творчості Олесь Гончара, Михайла Коцюбинського, Андрія Малишка, Остапа Вишні, Миколи Чернявського та багатьох інших українських письменників. Днями, завдяки допомозі Херсонської обласної ради, побачила світ уже нова, доповнена творами та документа-

ми книга статей та нарисів Павла Параскевича “Олесь Гончар і Херсонщина”, присвячена сторіччю від дня народження Олесь Терентійовича Гончара.

У свої 97 років Павло Кіндратович Параскевич захищає рідну мову, історичну пам’ять, українську державність, національну духовність і культуру.

Син України

73 роки тому, тут, на цьому полі, цілу ніч гримів нерівний бій між повстанцями та енкаведистами. Уявімо ті події.

Край дороги, біля поля лежав чорнявий юнак, червоніла земля від крові, його власної крові. Очі чомусь заплещувались. Чому? Ще ж так хочеться побачити цей ранок, кришталеву росу, безхмарний клаптик неба.

...Немов у тумані, почувся чийсь стурбований голос, а вже через кілька хвилин вода освіжила обличчя сімнадцятирічного юнака-повстанця. Біле полотно лягло на рани, які виявилися смертельними...

Марія КУДАСЮК

— Хто ти є? — спитала жінка, яка намагалася врятувати юнака.

— Я — син України... — озвався хлопець, не сказавши більше нічого. Смертельна блідість накрила молоде обличчя, очі заплещилися назавжди.

Аж через 73 роки тут, на цьому ж місці смерті чорнявого юнака, височітиме дубовий хрест з іконою Святого Георгія Зміборця і квітами поблизу.

25 червня у селі Кімната Кременецького району Тернопільської області, поблизу хутора Кімнатецька Зелена, відбулася урочиста подія — відкриття пам’ятного хреста невідомому воїну УПА, який загинув тут 1945 року. Захід організувала голова Кременецького РО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Лілія Следзінська, яка була організатором встановлення цього знака і тепер щиро дякує всім, хто підтримав таку важливу ідею. На урочисту подію прибуло чимало місцевих мешканців, мешканців сіл Града, Гаї, Лосятин, Комарівка, Дунаїв, Крижі, Старий Олексинець, студенти і викладачі Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка, кременецькі просвітяни, голова районної ради Володимир Стефанський, Лариса Антонюк — начальник Відділу культури, туризму, релігій і національностей, В’ячеслав Онишкевич — заступник голови районної державної адміністрації, відома письменниця Неоніла Крем’янчанка та священники — намісник Свято-Юр’ївського чоловічого монастиря Київського Патріархату ігумен Полікарп і протоієрей Василій Храму Архістратига Михаїла (село Лосятин).

Пам’ятний дубовий хрест виготовив Володимир Смакоуз. Це він продовжує справу свого рідного дядька Володимира Мудрика, який загинув у бою під Гурба-

ми, його поховали на сільському цвинтарі вночі таємно місцеві мешканці. Той цвинтар більшовицька влада зрівняла з землею, а сьогодні там шумить грабовий ліс...

Допомагали встановити пам’ятний хрест і впорядкувати це місце, де помирав воїн армії УПА, Володимир Смакоуз, Ігор Кудасюк, Володимир Мірецький, Федір Грушицький, Марія Смакоуз-Тимовська, Наталія Кудасюк, Олег Галайчук, Василь Олійник, Роман Олексюк і Петро Трофимлюк, а ще хутірські дівчатка, які послігували з польових і лісових квітів вінки і розклали їх довкола.

Ігумен Полікарп із протоієреєм Васиєм відслужили поминальну панахиду за полеглими воїнами. Зі словами подяки Кременецькій “Просвіті” та глибокої шани героям виступив учитель історії України Старолексинецької середньої школи І-III ступенів Василь Хомицький.

Викладачі історії КОГПА ім. Тараса Шевченка Ірина Скакальська та Олександр Соловей розповіли про звитяжну боротьбу українських воїнів ОУН-УПА з московськими окупантами у далекі 40–50-ті роки XX століття. А Неоніла Крем’янчанка прочитала свій твір.

Із чудовою декламацією вірша Тараса Шевченка “Осії. Глава XIV” виступила сестра Героя України Олександра Капіноса, який загинув на майдані 2014 року, — Наталія Капінос.

Неабияк вразив присутніх спів і майстерна гра на бандурі Аліи Любої, талановитої дівчинки із села Кімната. Під кінець усі насолоджувалися чарівним виконанням повстанських пісень ансамблем “Гайчанка” у складі Марії Тимовської, Лариси Семенчук, Тетяни Кузь, Вікторії Шеремети і Олени Ткачук під музичний супровід Григорія Бочелюка.

Україно, прямуй у майбутнє й пам’ятай про минуле!!!

Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО,
доктор історичних наук,
лауреат Національної премії України імені
Тараса Шевченка

13 июля

Сон

На панцині пшеницю жала,
Втомилася. Не спочивать
Пішла в снопи, пошкандибала
Івана сина годувать.
Воно сповитеє кричало
У холодочку за снопом;
Розповила, нагодувала,
Попестила і, ніби сном,
Над сином сидя, задрімала.
І сниться їй той син Іван
І уродливий, і багатий,
Не одинокий, а жонатий
На вольній, бачиться: бо й сам
Уже не панський, а на волі
Та на своїм веселім полі
Удвох собі пшеницю жнуть,
А діточки обід несуть...
Та й усміхнулася небога.
Прокинулася — нема нічого.
На йвася глянула, взяла,
Його гарненько сповила;
Та щоб дождать до ланового,
Ще копу дожинать пішла...
Остатню, може; Бог pomoже,
То й сон твій справдиться.

13 июля

Шевченко вписував у Щоденник назву місяця лише кілька разів — 12, 13, і 14 червня, а також у перший день кожного місяця та в день запису вірша "Сон", а в інші дні ставив перед нотатками лише дату цифрою.

На панцині пшеницю жала...

Уже першим рядком зумовлюється драматизм поезії, бо панщина — то примусова, безоплатна праця селян на свого поміщика, тобто, те саме, що кріпацтво.

На вольній, бачиться...

Тобто, відпущений на волю, розкріпачений.

Та щоб дождать до ланового...

Тобто, до наглядача, який слідкував за польовими роботами кріпаків у пана. До речі, в невідомому автографі, надісланому Шевченком М. С. Щепкіну в липні 1858 р. (лист не зберігся) В. С. Аксакова зробила список твору з таким варіантом: "Та копу дожинать пішла, / Поки не чути ланового". Це сталося 14 липня 1858 р. і свідчить про те, як активно й швидко поширювався Шевченків твір у рукописних списках.

Ще копу дожинать пішла...

Копи — стіжок із 60 снопів хліба, сплетених колоссям усередину й прикритих одним снопом зверху.

Остатню, може; Бог pomoже,
То й сон твій справдиться.

Ці два рядки вірша, написаного в липні 1858 р., читач не знайде в офіційній публікації, зокрема сучасній, адже поет пізніше зняв їх. Як вважають шевченкознавці, це свідчить про Шевченкове негативне ставлення до поширених тоді суспільних надій на справедливе

Шевченковому Щоденнику — 160 років

Завершуємо масштабний проект, присвячений 160-річчю ведення Шевченкового Щоденника, який разом із редакцією здійснював доктор історичних наук, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Володимир Мельниченко. Тарас Григорович розпочав Щоденник на засланні 12 червня 1858 р. і закінчив у Петербурзі 20 травня 1858 р. Після цього, впродовж більш як півсотні днів, Шевченко не робив у ньому нотаток, а 12 липня 1858 р., у день народження М. М. Лазаревського, поет подарував йому свого Щоденника. Це — саморобний зошит-альбом, виготовлений з дев'яти пронумерованих зшитків, опрацьований у коричнево-вишневий сап'ян. На лицевому боці оправи витиснено золотом: "Дневник Шевченка с 12 июня 1857 до 13 июля 1858 года". Внизу — "12 июля 1858 года". На звороті останнього, 104-го аркуша написано рукою М. М. Лазаревського: "Этот дневник подарен Т. Г. Шевченком М. М. Лазаревскому 12 июля 1858 года, в день имени Лазаревского".

Наступного дня, 13 липня, у вже подарований Щоденник Тарас Григорович вписав свій новий вірш "Сон" ("На панцині пшеницю жала..."). Володимир Мельниченко коментує цей завершальний запис і, водночас, узагальнює деякі свої висновки щодо виняткового значення Щоденника у житті та творчості Шевченка.

розв'язання "селянського питання" з імперського олімпу. Цьому не суперечить й уточнення автора статті про вірш "Сон" у "Шевченківській енциклопедії" В. Л. Смілянської: "Те, що поет їх не переніс із Щоденника в наступний автограф у "Більшій книжці", може означати як невпевненість у близькому здійсненні селянської реформи, так і суто художницьке відчуття фальшу щасливого завершення, яке затерло б реальний трагізм твору".

Хоч як би там було, лише тут, у найраціональнішому варіанті вірша, Шевченкові наспівала надія... не на царя, звичайно, а на Бога, про можливе майбутнє розкріпачення молодої матері з дитиною, з сім'єю: "Бог pomoже, / То й сон твій справдиться". Власне, це був вірш про його матір і про нього самого... Про матір і сина, які не дожили до того справдження... Тарас Григорович неймовірно страждав і від того, що рідні йому люди були кріпаками. В "Письме Т. Гр. Шевченка к редактору "Народного чтения", опублікованому в лютому 1860 р., тобто за рік до смерті поета, залишилося гірке й болюче зізнання: "...Мои родные братья и сестра... до сих пор крепостные. Да, милостивый государь, они крепостные до сих пор!"

І хоча вірш "Сон" трактується як твір розповідної лірики, в його трагічній глибині нуртує запалена Шевченкова душа й розривається з жалю його співчутливе серце...

Серцем продиктований Щоденник

Ключ до розуміння й осмислення поетового Щоденника дають досі вповні не розкриті Шевченкові слова, зафіксовані ним на самому його початку — 13 червня

Т. Шевченко. Автопортрет. 1843

1857 р.: "...Запишем всё виденное и слышанное и всё, что сердце продиктует". Це суголосно з максимом, сформульованою ще двадцятишестирічним Кобзарем у Передмові до видання поеми "Тайдамаки" (1841): "Серце болить, а розказувать треба..." У самій поемі Шевченко вихлюпнув із глибини свого серця: "Болить сердце, як згадаеш". Читаючи Щоденник, ми чуємо стукіт Шевченкового серця, цей твір є вербальним зображенням його кардіограми.

С. О. Єфремов влучно назвав Щоденник "літературним автопортретом Шевченка". Цей автопортрет написано його серцем. Дослідження та коментування Щоденника переконливо свідчить, що твір є блискучим виявом українського кордоцентризму, який, як відомо, пронизує всю творчість Шевченка. В цьому — сила і велич генія, котрий поклав душу й серце, щоб українці не проспали Україну. Пам'ятаєте в "Чигрині, Чигрині...?"

Помолившись, і я б заснув...

Так думи прокляті

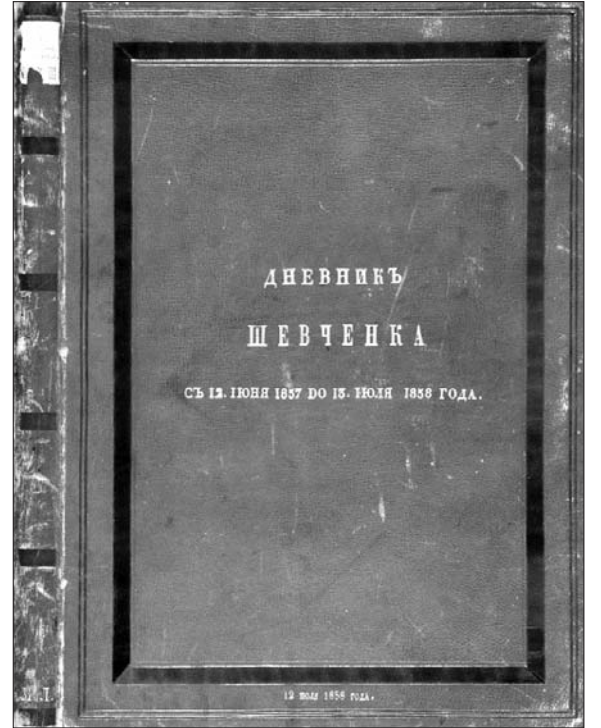
Рвуть душу запалити,

Серце розірвати.

Тепер особливо важливо, щоб наше серце билася в одному ритмі з Шевченковим, і ми щиро й чистосердечно сприймали не лише його "Кобзар", а й Щоденник. Як справедливо зазначив Богдан Рубчак, "цей текст — високоартістичний літературний твір, який складає своєрідну пару з максимально розкутою структурою "Кобзаря". Від себе додаю, що вони поєднані, як серце й душа в Шевченковому естві. Ми доторкуємося душею до поетових слів, "а серце б'ється — оживає, як їх почує!..." Знать од милосердя Бога і національного Пророка і голос той, і ті слова...

Отже, концептуально важливим є підхід до Щоденника Тараса Шевченка як "серцем продиктованого" правдивого документа, втечіща його душі, дорогоцінного свідчення та підтвердження високої, справді європейської освіченості поета, безпрецедентного вмістилища його світоглядних одкровення про життя, мистецтво та Бога, а також побутових уявлень і суперечливих людських оцінок, що вкупі розкривають ество національного Генія, незвідиме ні до яких кон'юнктурно-політичних схем і примітивно-пересічних туманів.

Чому Тарас Григорович подарував Щоденник — особливо дорогоцінний твір індивідуального характеру — саме Михайлу Лазаревському? Той був одним із найближчих друзів поета, під час заслання листувався з Шевченком, підтримував його матеріально, разом із Федором і Анастасією Толстими піклувався про визволення із заслання. "Мій добрий друг Лазаревський" — так називав його Шевченко. Поет глибоко довіряв йому і ще 22 липня 1857 р., отримавши радісну звістку про своє звільнення, записав, що вишле М. М. Лазаревському перші два зошити Щоденника: "...Нехай читає з Семеном (С. С. Гулак-Артемівський. — В. М.), чекаючи

Т. Шевченко. Щоденник. Обкладинка

мене, його щирого, щасливого друга". Тоді Шевченко не відіслав М. М. Лазаревському щоденникові записи за перші півтора місяці, проте рівно через рік він подарував йому весь Щоденник.

"Історія мого життя складає частину історії моєї батьківщини"

Огром і таїна Шевченкового Щоденника значною мірою зумовлені тим, що він є водночас автобіографічним і мемуарним твором. Ідеться не лише про те, що поет описував, іноді доволі докладно, своє життя протягом одинадцяти місяців, самостійно створивши серйозну біографічну канву цього періоду. Насправді, Щоденник, започаткований незадовго до звільнення з заслання, відображає поетові поєднання в умовах усього каторжного десятиліття, і саме в ньому зафіксовано перемогу Шевченкового духу в єдиноборстві з Миколою І і Московщиною: "Всё это неисповедимое горе, все годы унижения и поругания прошли, как будто не касаясь меня... Мне кажется, что я точно тот же, что был и десять лет тому назад. Ни одна черта в моём внутреннем образе не изменилась".

Як ніякий інший твір, Щоденник особливо переконливо показує, що Шевченкові "довелось запити з московської чаші московську отруту" за весь український народ. Досі недостатньо було розкрито те, що Щоденник є важливим історичним документом про стосунки Шевченка з імперською Москвою. Лише один штрих. 17 вересня 1857 р., пропливаючи мимо Чебоксар, Шевченко звернув увагу на велику кількість храмів "старовинномосковської архітектури": "Для кого і для чого они построены? Для чувашей? Нет, для православия. Главный узел московской старой внутренней политики — православие". Йшлося про те, що офіційне православ'я фактично було казенною, насильницькою релігією, знярядям духовного пригнічення не лише російського народу, а й "іновірців". Але наголосити хочу інше — поет чітко писав саме про "московську внутрішню політику". Хоча столиця вже давно була в Петербурзі, Шевченко добре знав історичне місце та реальну силу Москви, яка уособлювала у нього антиукраїнське зло.

Фактично Шевченко звинуватив Москву в ураженні, говорячи нинішньою мовою, національного цивілізаційного коду. Водночас він приятаював із "освіченими москвичами", мав серед них і друзів — найперше М. С. Щепкіна і О. М. Бодяньського.

Окремої уваги заслуговують мемуарні сюжети Шевченкових записів, які суттєво доповнюють автобіографічну доміанту Щоденника. Досить звернутися до його спогадів про навчання в майстерні великого К. П. Брюллова, записаних 1 липня 1857 р.: "И что же я делал? Чем занимался я в этом святилище? Странно подумает, я

занимався тогдa сочинением малороссийских стихов, которые впоследствии упали такой страшной тяжестью на мою убогую душу. Перед его дивными произведениями я задумывался и лелеял в своем сердце своего слепца Кобзаря и своих кровожадных гайдамаков. В тени его изящно-роскошной мастерской, как в знойной дикой степи на [д]непровской, передо мною мелькали мученические тени наших бедных гетманов. Передо мной расстилалась степь, усеянная курганами. Передо мной красовалась моя прекрасная, моя бедная Украина во всей непорочной меланхолической красоте своей. И я задумывался, я не мог отвести своих духовных очей от этой родной чарующей прелести. Призвание, и ничего больше”.

Як яскраво й хвилююче передано знаменний і непростий час духовного вибору, коли вчорашній безправний кріпак, а нині вільний молодий художник і поет, повною мірою відчув силу свого Божого покликання не лише у власній творчості, а й у долі рідної України! Мудрий Іван Дзюба пише про вікопомне Шевченкове звернення до рідного Слова: “Головне ж було, напевне, у дедалі більшій внутрішній потребі висловити своє відчуття України, стати її речником. І, впевнившись у силі свого слова, він переймається вірою в те, що зможе ним пробудити в земляках пам’ять про давню славу своєї землі та жагу здобувати їй нову славу. Так народжувалося відчуття своєї покликаності, своєї місії, яку згодом Україна сприйме як місію апостола і пророка”.

Шевченко залишив у Щоденнику впевнене, сильне й переконливе розуміння свого поетичного покликання — він усвідомлював його як божественну настанову. То було Богопризначення!

Урешті-решт Шевченків “Кобзар” та вся його поезія уособили в собі найвище покликання поета і змінили долю України: “Справді, дивне це невгамовне покликання”.

Отже, в Шевченковому Щоденнику генієм автора органічно поєднано неповторні фрагменти з його біографії та власних спогадів. Опублікувавши на початку 1860 р. уже згаданий підцензурний лист до редактора журналу “Народное чтение”, Шевченко не міг навіть і натяком згадати в ньому про цей дивовижний життєпис. Проте є в листі містка фраза, що неминуче привертає увагу сучасника до Щоденника: “Історія мого життя складає частину історії моєї батьківщини”. Саме в Щоденнику відображено не лише фізичні й духовні страждання царського заслання, його труднощі і дні під час довгого повернення в Петербург, але й вияснюються витoki Шевченкової творчості й преславного “Кобзаря”, розповідається про мужнє подолання нездоланної поетової трагедії та простосердечне вимовлення невимовного щастя “вдихнути у змучені груди цілюще повітря нашої прекрасної, нашої милої батьківщини!”. Щоденник становить, осереддя Шевченкових дум про страдницьку долю свого народу та “прекрасну національність” українців, про недопустимість приниження “своєї національної і людської гідності” та неминучість перемоги над осоружними царями й царятами, іншими народними “мучителями безкарними”.

На вічному шляху нації до розуміння й осмислення Шевченка його Щоденник важить не менше, ніж “Кобзар”, але, на превеликий жаль, знаємо й цінуємо ми поетів Щоденник значно менше. Нинішній час особливо настійно вимагає подолати на решті що давно й прикру традицію-недоречність. Найперше серед юнацтва. Формування у сучасного молодого покоління нової генної матриці історичної пам’яті вимагає покласти Шевченків Щоденник у підвалини наукової історико-літературної бази, що складає фундамент опанування гуманітарних дисциплін у всіх закладах освіти.

До речі, на початку липня 1857 р. Тарас Григорович якось особливо сповідально-тепло занотував, що Щоденник “став для мене необхідним, як стражденному лікар”. Отже, й для нас він, очевидно, потрібний, і хай би це широкосердне Шевченкове зізнання надихнуло кожного з українців обов’язково прочитати його Щоденник — день за днем, думка за думкою, речення за реченням, слово за словом... І тоді Шевченко стане ще ближчим і ріднішим, а взаєморозуміння з ним — особистішим і глибшим. Відчув на собі.

У творця немає інструкцій До 80-річчя Л. Танюка

Павло МОВЧАН

Закінчення.
Поч. у ч. 27 за 2018 р.

Пригадуючи, як змінювалась інтонація Л. Танюка протягом усього парламентського його періоду життєдіяльності, я пересвідчувався, що він дотримувався чеховського принципу, який полягав у відлунності тих, до кого ти звертався: відчуваєш, що люди тебе погано чують, — необхідно говорити голосніше, зриваючись на крик. А кричати, — як казав А. Чехов, — брідко. Тому розмовляеш дедалі тихіше і тихіше, і небавом зовсім замовкаєш. І, виступаючи на багатьох парламентських слуханнях, він справді з високого голосу трибуна переходив на майже довірливу тиху інтонацію...

Так само і під час засідань Комітету культури ВР він із твердих, категоричних зінтонізованих промов переходив на стихійний голос, в якому була присутня астматична захриплість, котру необхідно було

долати підсиленням. Пригадую його сентенцію щодо незримої рамки, яка відокремлює кожного, хто на кону, — від того, хто в глядацькій залі...

— Люди, — стверджував він, — завше тяжіють до свавілля і не підлягають доказам, тому що не спроможні спростувати їх...

Чи не тому Лесь Степанович був суперсистемною людиною, в житті якої була відсутня будь-яка стихійність. Мене вражала його архіваріусна, терпелива системність і пунктуальність. У саморобних стежах, змайстрованих ним із підібраних звідусіль дощок і дощочок, гніздилися тисячі папок, у яких зберігалися різні вирізки, примітки, виписки, передруки, листи, фотокопії, цитати з різних часописів і раритетних видань. Його бібліотека поповнювалась не за рахунок стихійно придбаних книг, а відповідно до кола інтелектуальних зацікавлень, де, зрозуміло річ, пріоритетом була театральна справа...

Згадавши про танюківську бібліотеку, мушу трохи розповісти і про житло, яке йому виклопотали в Мосраді впливові діячі культури Росії Ю. Завадський і С. Єфремов та інші...

Це була маленька двокімнатна квартира, з міні-кухонькою і балкончиком, який Лесь перетворив на продовження домашньої бібліотеки... Написав “двокімнатна” і засумнівався, бо це була півторакімнатна квартира на околиці Союзної столиці. І добиратися до цього житла в мікрорайоні Москви потрібно було вельми довго: спершу — метро з пересадками, а вже далі — автобусом, від останньої зупинки якого необхідно було тьопати і тьопати...

Лесь знав ціну часу, знав, що це великий скарб, тому розпоряджався ним найраціональніше... Для пустот, теревенів та пліток місця не було... Він накопичував інтелектуальний досвід, учився, творив, насолоджувався й страждав, заповнюючи

свої дні студіями, відвідуванням виставок, музеїв Москви, бібліотек, буваючи майже на всіх прем’єрних показах, хоча його власні вистави в Центральному дитячому театрі, куди його запросили після багатьох років поневірянь і блукань по Україні, де в різних містах його вистави за творами Миколи Куліша, Михайла Стельмаха, Квітки-Основ’яненка, були заборонені... Отож московські постановки казок Пушкіна та “Гусино пера” освячувалися неодмінно присутністю режисера-постановника.

Не можу, згадуючи цей спільний московський період, не скласти подяки за збережені в ті роки “спільність духу” і “спільність помислів”... З відстані років бачиться чітко ще й та спільність у поглядах на майбутнє, у передчутті грядущих історичних зламів, постановки чогось нового, що наснажувало і обнадіяло...

Доба маланчукізму в Україні сприймалась як певна абсурдність, що покликана була деформувати образ України, де шістдесятництво потрачувалося як щось аномальне...

Тому і не випадковою була поява в Москві на сценарно-режисерських дворічних курсах Івана Драча, якому приписували відомий вислів: “Якщо в Москві стрижуть нігті, то в Києві обтинають пальці...”

Свавілля і безглуздя, які чинилися в Україні, контрастували з тими озонними зонами, що в Москві, що в Ленінграді, хоча “закручування гайок” вже почалося у зв’язку із виступами Данієля Сіяньського та засланням Й. Бродського. Шляхом забезпечення було усамітнення. І це робило нас не відкрито-ширими, а герметично усамітненими, адже кожен інтуїтивно відчував ті небезпеки, які йшли від нових “друзів”.

Саме тому мене вражав своєю відкритістю і відвертістю Лесь Танюк, який перший повідомив про те, що тут, у Москві, з’явився ще один “землячок” — аспірант, який цікавиться саме Танюком, Драчем і Мовчаном, а згодом і Л. Череватенком...

Вся тодішня атмосфера була отруєна недовірою і, зрозуміло, що ця токсичність була і в моїй свідомості. Але, спілкуючись з Лесем Танюком, я на підсвідомому рівні відчував, що його досвід довіри до людей робить його захищенішим, що його довіра — це ризик, проте ризик, що породжував не страх, а перевагу, що довіра — це дарунок, який сприймаєш не як захисну реак-

цію, а як необхідну умову існування, що захищає від ерозії підозри і страху... Адже усамітнитись він не міг через фахову zaangażованість, що вимагала присутності в соціумі. Він — режисер. Він на людях, він — серед людей... Будь-яка замкнутість, “застебнутість” до людей, з якими він працював, — неможлива, бо він має справу з акторами. Режисерові вдається переконати виконавців у своїх намірах, замислах, переконати актора в трактуванні того чи того образу на кону...

Я був свідком триумфу Л. Танюка в різних театрах Москви, куди його запрошували для постановки нових п’єс О. Гельмана, В. Шатрова чи В. Розова. Режисер Л. Танюк ставав емблематичним режисером — з власним почерком, власною філософією, власною театральною школою...

Про Танюка-політика потрібно писати окремий розділ. Бо тут необхідно згадати і про його повернення в Україну, і його участь в формуванні Руху. Про Танюка-державного діяча так само необхідно говорити окремо, систематизувавши, перечитавши всі його виступи, його звернення, його концепції культурної політики в незалежній Україні, його доповіді на різних форумах і з’їздах з тим, щоб видати окремим томом...

Людська воля, як стверджував А. Шопенгауер, ніколи не вмирає, але виявляє себе у нових індивідах... Саме тому нам необхідно актуалізувати весь творчий доробок Лесі Танюка, який, за підрахунками М. Жулинського, нараховує близько 200 томів. І зробити все можливе, щоб продовжити багатотомне видання нашого видатного сучасника, підготовлене ним самим... А решта вже залежатиме від того, хто буде наділений тією волею, яку дарував Л. Танюку Всевишній... І 80-річчя його — це не лише привід для спогадів, а більше — це нагадування про необхідність чину... Як відомо — безсмертя особисте не мислиме поза межами національно-суспільного. Безсмертя — це ознака, властива Особистостям, які після фізичного життя переходять в інший вимір — загальнонаціональну свідомість, яка відфільтровує все дрібне, амбіційне, самодостатнє, а залишає лише ідеї і волю до здійснення цих боговгодних намірів...

Література антиукраїнського змісту

Сергій ОЛІШНИК

Минуло майже півтора року відтоді, як почав діяти закон щодо обмеження доступу на вітчизняний ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту, ухвалений парламентом 8 грудня 2016 року.

Запроваджена Законом дозвілля система у сфері імпорту видавничої продукції з Російської Федерації стала компромісом між тими політичними силами і тією частиною нашого суспільства, які виступають за повну заборону ввезення книг із держави-агресора і тими, хто вдає, що в країні нічого не відбувається, а Крим і Донбас у нас віджали брати по розуму з далеких галактик.

Сьогодні ми маємо нагоду проаналізувати, що у нас вийшло добре, а що потребує вдосконалення.

Почну з того, що в рамках імплементації Закону виконано великий обсяг законопроектної роботи.

Зокрема Урядом 5 квітня 2017 року видано дві постанови, проекти яких підготовлено Держкомтелерадіо:

№ 262, якою затверджено Порядок видачі (відмови у видачі, анулювання) дозволу на ввезення видавничої продукції, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України, та № 235, якою затверджено Порядок вилучення з обігу видавничої продукції, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово-окупованої території України та розповсюджується на території України без відповідного дозволу.

Із метою створення правового механізму реалізації Закону наказами Держкомтелерадіо затверджено:

Положення про експертну раду з питань аналізу та оцінки видавничої продукції;

Критерії оцінки видавничої продукції;

Рекомендації з підготовки рецензії;

Положення про Реєстр видавничої продукції держави-агресора, дозволеної до ввезення та розповсюдження на території України;

Інформаційні та технологічні картки адміністративних послуг;

Порядок накладення адміністративно-господарських штрафів, а також склад експертної ради та переліки уповноважених посадових осіб, які складають та підписують протоколи про накла-

В основу статті покладено виступ начальника управління дозвільної процедури та контролю за розповсюдженням видавничої продукції “Про хід реалізації Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту” на засіданні колегії Держкомтелерадіо 26 червня 2018 року.

дення штрафу та які приймають рішення про накладення штрафів.

Із 20 травня 2017 року — дати набуття чинності урядової постанови № 262 — Комітет реалізує повноваження щодо видачі дозволу на ввезення видавничої продукції, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України.

До цього моменту було організовано роботу експертної ради, відпрацьовано всі елементи дозвільної процедури, налагоджено співпрацю з центрами надання адміністративних послуг, зокрема в тестовому режимі прийнято і опрацьовано обмежену кількість заяв.

Комітет щомісяця розглядає понад 1400 заяв. Піковими за навантаженням виявилися серпень 2017 року та лютий 2018 року, коли було видано 1868 та, відповідно, 1723 дозволи. Тенденції до зниження потоку надходження заяв наразі не спостерігається.

Станом на 18 червня 2018 року Держкомтелерадіо видано дозволу на ввезення 16 520 найменувань видавничої продукції, серед якої переважають класична та дитяча література, світові бестселери.

Дозволи, які передбачають ввезення на митну територію України видавничої продукції 35 російських, 5 українських, 1 молдовського та 1 білоруського видавництва, отримали 14 суб’єктів господарювання.

При цьому стосовно чотирьох російських видавництв, на ввезення продукції яких видано дозволи, а саме — “Ексмо”, “АСТ”, “Центрполиграф” та “Издательский дом Питер” — Комітетом ініційовано застосування персональних санкцій у зв’язку з систематичним випуском ними літератури антиукраїнського змісту.

Держкомтелерадіо підготував та 25 травня 2018 року надіслав на погодження зацікавленим органам проект відповідного урядового розпорядження, яким передбачено застосування санкцій до 12 юридичних осіб Російської Федерації (9 видавництв та 3 власників веб-сайтів, які пропонують до продажу літературу антиукраїнського змісту в паперовому або електронному вигляді, а також надають можливість її прочитання в режимі он-лайн).

На думку експертів ринку, у разі ухвалення рішення РНБО обсяг імпорту книжкової продукції з Росії може скоротитися приблизно вдвічі.

Варто було лише інформації про можливі санкції набути розголосу, як одразу пішла хвиля публікацій, в яких автори добалакалися вже до того, що оголосили Держкомтелерадіо поплічником російських контрабандистів.

Основний їхній аргумент, що подібний крок української влади нібито спровокує дзеркальну відповідь держави-агресора, не ви-

тримує жодної критики. Дзеркальної відповіді бути не може, оскільки не існує українських видавництв, які, продукуючи антиросійські видання у себе на Батьківщині, при цьому успішно ведуть бізнес в Росії.

Прогнозування розквіту тінного ринку в усіх його проявах — контрабанда, контрафакт — у цьому зв’язку також є недоречним. Для цього в нас є правоохоронні органи, які мусять протидіяти цим явищам, а Держкомтелерадіо робить свою справу.

Аргумент про те, що нібито експорт видавничої продукції з України в Росію в декілька разів перевищує імпорт звітти, також неоднозначний. Адже з Росії в Україну завозиться російська книга, а з України в Росію що? Правильно — теж російська.

І чи етично під час кремлівської збройної агресії проти України з боку Кремля розгорнути дискусію навколо обмеження ввезення видавничої продукції з ворожої території?

Ніколи не чув, щоб під час II світової війни в книгарнях СРСР продавалася друкована продукція бундесвидавництв, навіть антивоєнні романи видатного гуманіста Еріха Марії Ремарка.

Адже ми маємо справу з книгою російською. За якою стоять зокрема сплачені до російського бюджету податки, за рахунок яких, серед іншого, фінансується агресія проти нашої держави. І яка шкодить законним економічним інтересам українських видавців і поліграфістів, які своєю чергою сплачують податки до українського бюджету, за рахунок якого фінансуються Збройні Сили України.

Подобається це комусь чи ні, але, на мою думку, кожна російська книга, навіть абсолютно нейтральна, більшою чи меншою мірою є носієм ідеології “русского міра”. А це під час війни неприпустимо.

Зрозуміло, економічні інтереси окремих українських імпортерів у випадку ухвалення РНБО санкцій щодо їх російських партнерів постраждають, однак національні інтереси не можуть бути заручником інтересів вузького кола осіб.

Погодьтеся, ситуація, коли видавництво з країни-агресора систематично продукує антиукраїнські пасквілі й при цьому абсолютно вільно почуватися на українському ринку, є ненормальною і ганебною. З цим треба щось робити і ми це робимо.

На 645 заяв Комітетом надано відмови — переважно через подання суб’єктами господарювання не в повному обсязі пакетів документів, необхідних для одержання дозволів, або виявлення в поданих документах недостовірних відомостей.

На ввезення 52 найменувань видань надано відмову на підставі негативного висновку експертної ради з питань аналізу та

оцінки видавничої продукції щодо віднесення її до такої, яка не дозволена до розповсюдження на території України.

Засідання цього постійно діючого колегіального органу, як правило, відбуваються дистанційно за допомогою електронних засобів комунікації.

Нагадаю, що на сьогоднішній день експертна рада працює на громадських засадах, на безоплатній основі. Її чисельність наразі складає 14 осіб, що відповідає встановленим нормам.

Станом на 18 червня поточного року відбулося 30 засідань цього органу. Випадків відсутності кворуму зафіксовано не було.

Найчастіше причиною визнання експертною радою видань такими, що не відповідають Критеріям оцінювання та відносяться до видавничої продукції, яка не дозволена до розповсюдження на території України, були пропаганда держави-агресора та наявність матеріалів, зміст яких спрямований на порушення суверенітету і територіальної цілісності України.

Незначна кількість відмов порівняно з кількістю наданих дозволів, за словами самих імпортерів, пояснюється більш прискіпливим ставленням з їх боку до добору асортименту літератури, що ввозиться ними на митну територію України після набуття чинності Законом, тобто небажанням мати додаткові проблеми й ускладнення.

Як результат, переважна більшість представлених для отримання дозволу видань не містять інформації, що порушує заборони, встановлені ст. 28 Закону України “Про видавничу справу”.

Дивує, що багато людей у нашій країні факт відмови у видачі дозволу на російську книгу сприймають як щось надзвичайне. А в окремих випадках, як то з “Історией Российской государственной” Бориса Акуніна чи “Сталинградом” Ентоні Бівора резонанс поширився далеко за межі України.

Полеміка точилася, зокрема на “Радіо Свобода”, на сторінках газети “День”, в Інтернет-виданні “Цензор.Нет”. Про існування Держкомтелерадіо відтепер знає аудиторія Таймс, Гардіан, Голосу Америки та багатьох інших світових медіа.

Сподіваюся, ми змогли переконати опонентів, що Україна, як і будь-яка інша країна світу, має власні інтереси й зобов’язана захищати їх. Що в наших діях немає місця свавіллю, що Держкомтелерадіо керується винятково законом і здоровим глуздом і що на будь-який закид любителів як слід не розібравшись у проблемі розвішувати ярлики, у нас є чітка й аргументована відповідь.

Кількість виданих нами дозволів справляє подвійне враження. З одного боку, вона свід-

чить про величезний обсяг виконаної співробітниками Комітету роботи, а з іншого — змушує поставити питання: багато це чи мало?

Для цього варто співставити дві цифри. Так, кількість найменувань видань, що ввозили в Україну з Російської Федерації до запровадження дозвільної системи, експерти оцінювали на рівні 50 тисяч найменувань. Водночас, за перший рік її функціонування Комітет видав дозволи на ввезення 16 тисяч найменувань. Причому йдеться не про фактично ввезені видання, а лише про намір ввезти їх протягом, як правило, найближчих п’яти років. Значну ж частину із цих 16 тисяч видань в Україну ще не ввозили.

Але є ще контрабанда, яка не відображається в жодній статистиці і про обсяги якої можна лише здогадуватися.

Якщо звернутися до цифр, то за даними Державної фіскальної служби, отриманими на наш запит, імпорт друкованих видань із Російської Федерації в Україну в другому півріччі 2017 року порівняно з аналогічним періодом попереднього року за товарною масою та вартістю зменшився на 40–45 %. Гадаю, цей показник найбільш об’єктивно характеризує вплив Закону на обсяги імпорту.

При цьому ми, на жаль, не маємо інформації про кількість найменувань та кількість примірників ввезених видань, оскільки ДФС веде свою статистику лише за масою і вартістю у гривнях і доларах США.

Найближчим часом ми обов’язково надішлемо запит до ДФС і зможемо оцінити динаміку шляхом порівняння показників першого півріччя 2018 року з аналогічним періодом року попереднього. Заодно попросимо колег надати показники українського імпорту в Росію протягом останніх 2–3 років саме за тими товарними групами, на які поширюється дозвілля система — тоді й матимемо об’єктивну картину щодо співвідношення експорту з імпортом, щоб унеможливити будь-які маніпуляції недостовірною інформацією.

Моя особиста думка — кількість виданих дозволів завелика, однак ми керуємося чинним законодавством, а воно не містить обмежень ні щодо кількості найменувань видань, на які видаються дозволи, ні щодо кількості примірників.

Реальним обмежувачем кількості поданих заяв та виданих дозволів є передбачена Законом необхідність проходження перевірки на відповідність видань Критеріям оцінювання — інструменту, завдяки існуванню якого імпортери самостійно відсіюють видання, зміст яких несе в собі ризик не пройти перевірку і отримати відмову.

Найважливішим результатом запровадження дозвільної системи стало те, що з полиць українських книгарень практично зникла література антиукраїнського змісту, якої раніше було хоч греблю гати. Закон став надійним та ефективним фільтром для відсіювання ідеологічного сміття з-за “поребрика”.

У червні 2018 року створено прецедент — у зв'язку з нововиявленими обставинами, пов'язаними з особистістю автора твору, Держкомтелерадіо вперше анулював раніше виданий дозвіл на ввезення в Україну одного з видань.

Із метою створення юридичних підстав для анулювання дозволу Комітет звернувся до СБУ з проханням ініціювати внесення цього автора до Переліку осіб, які становлять загрозу для національної безпеки, який складає Міністерство культури на основі звернень РНБО, СБУ, Нацради з питань телебачення і радіомовлення.

Таким чином, за поданням Держкомтелерадіо до Переліку потрапив російський автор Василій Сахаров, який, як виявилось, не лише наслідив у Інтернеті численними українофобськими публікаціями, а ще й брав особисту участь в анексії Криму та збройному протистоянні на сході України на боці проросійських терористів.

Найближчим часом до СБУ будуть подані подібні клопотання стосовно ще приблизно десяти російських авторів — фігурантів Переліку, які найбільш плідно потрудилися на ниві українофобії та брехні.

Оскільки дозволи на ввезення видавничої продукції видають суб'єктам господарювання не в паперовому вигляді, а шляхом внесення відповідних записів до інформаційно-телекомунікаційної системи органів доходів і зборів та Реєстру видавничої продукції держави-агресора, дозволеної до ввезення та розповсюдження на території України, Держкомтелерадіо розпочав ведення Реєстру одночасно з початком видачі дозволів.

Протягом усього часу функціонування дозвольної системи інформація про видані дозволи вносилася до інформаційно-телекомунікаційної системи органів доходів і зборів та Реєстру у строки, визначені Законом, — не більше 10 календарних днів із часу надходження заяви та пакета документів, необхідних для отримання дозволу, до Держкомтелерадіо.

Окрім Реєстру дозволеної до ввезення видавничої продукції Держкомтелерадіо веде Перелік книжкових видань, зміст яких спрямований на ліквідацію незалежності України, пропаганду насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини, який носить рекомендаційний характер і постійно оновлюється.

Основне його призначення — застерегти суб'єктів господарювання від завідомих марних спроб отримати дозволи на ввезення цих видань, а також зорієнтувати правоохоронні органи на те, що розповсюдження такої продукції може містити ознаки злочинів, передбачених статтями 109, 110, 300 та 436 Кримінального кодексу України.

На сьогодні до Переліку внесено 180 найменувань книжкової продукції зокрема 8 останніх — минулого тижня.

Підсумовуючи, хотів би зробити кілька висновків.

Перше. Держкомтелерадіо створив механізм реалізації та забезпечив практичне виконання повноважень, покладених на нього законом щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту. І, на мою думку, зробив це успішно — без метушні, методично і впевнено.

Друге. У результаті запровадження дозвольної системи з полиць українських книгарень практично зникла література антиукраїнського змісту, що, власне, й було головною метою Закону.

Третє. Реалізація Закону призвела до значного скорочення легального імпорту, що утворює нові ніші на українському ринку й відкриває нові перспективи для українських видавців і поліграфістів.

Четверте. Проведена Держкомтелерадіо робота щодо вилучення з обігу незаконно ввезеної видавничої продукції та накладення адміністративно-господарських штрафів призвела до значного скорочення в книготорговельній мережі кількості незаконно ввезеної продукції.

Однак отриманий досвід реалізації Закону свідчить, що механізм обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту потребує вдосконалення.

Успіх нашої роботи безпосередньо залежить від співпраці з правоохоронними органами, оскільки, відповідно до Закону, вилучення з обігу незаконно ввезеної продукції відбувається на підставі звернень правоохоронних органів, юридичних та фізичних осіб.

Наразі ми отримували такі звернення лише від фізичних осіб і Служби безпеки України.

Приємно відзначити, що реалізуючи свої повноваження щодо протидії розповсюдженню незаконно ввезеної видавничої продукції та літератури антиукраїнського змісту, Держкомтелерадіо плідно співпрацює зі Службою безпеки України, як із центральним апаратом так і з територіальними органами. І ця взаємодія з кожним днем розширюється і стає все ефективнішою.

Співпраця з органами державної фіскальної служби сьогодні поки що перебуває на стадії становлення, на рівні консультацій, однак ми бачимо її потенціал і перспективи.

На жаль, перші наші спроби скористатися підтримкою з боку Національної поліції поки що успіху не принесли. Однак ми сподіваємося, що то були лише прикрі непорозуміння і в майбутньому ми знайдемо спільну мову. Бо інакше і бути не може.

І, нарешті, про такий актуальний аспект нашої роботи як протидія корупції. За час здійснення Комітетом повноважень у дозвольній системі, а також щодо вилучення з обігу незаконно ввезеної продукції та накладення штрафів, я не чув, щоб на нашу адресу лунали підозри чи звинувачення у вчиненні корупційних дій.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

У Національно-просвітницькому центрі “Трансформер” у рамках проекту Олесь Кромпляс “Війна поруч” експонувалася фотовиставка “Лінія фронту”. Середина червня 2014 року. Українські підрозділи, у передніх лавах — добровольчі батальйони, звільняють українські міста від проросійських та російських бойовиків. Маріуполь, Щастя... Здавалося, ще трохи, і ми звільнимо Донецьк та Луганськ, повернемо Донбас... Тоді, чотири роки тому, завзятий та впертий доброволець Олесь Кромпляс був у вирі подій... Повернувшись до Києва після контузії, Олесь Кромпляс займається просвітницькою діяльністю щодо характеру такої підступної “гібридної” війни Росії проти України. Олесь вважає проект “Війна поруч” частиною інформаційної війни. “Дуже символічно, що виставка відкрилася саме в річницю звільнення Маріуполя, адже Олесь Кромпляс є безпосереднім учасником тих подій. Лінія фронту вже не на Донбасі — вона в наших серцях, думках, у нашому побуті, в усьому, що відбувається довкола. Війна поруч. Ми багато чуємо і бачимо про неї, але, на жаль, ця статистика стає для нас сухою і звичною. Тому мета проекту — не лише розповісти історію, а й підняти бойовий дух, змусити задуматись, як допомогти хлопцям на Сході та де зараз лінія фронту для кожного з нас”, — сказав генеральний директор Національного Музею Революції Гідності Ігор Пошивайло.

В експозиції фотовиставки — два десятки фотографій, зроблених у 2014—2015 роках під час перших місяців бойових дій у Південному секторі, ключовою подією є звільнення Маріуполя. Представлені знімки з Іловайської операції. Переважна більшість фоторобіт відтворює емоції бійців, їхні враження та ставлення до того, що відбувалося. Кожне фото супроводжується реальними історіями та розповідями, пов'язаними з тими людьми, місцями, або з тим періодом, який зображений на світлинах.

Друга частина проекту — вуличні інсталяції у вигляді розстріляних металевих силуетів, які розташовані в центрі міста, на Поштової і Контрактової площах, у парках, біля стан-

Війна поруч. Проект Олесь Кромпляс

З 13 червня до 22 липня Національний музей Революції Гідності презентує проект добровольця і документаліста Олесь Кромпляс “ВІЙНА ПОРУЧ”. Автор проекту Олесь Кромпляс — доброволець, документаліст та військовий кореспондент, активний учасник Революції Гідності, фотограф. Його роботи увійшли до 50-ти найкращих фото з Майдану. З початком війни пішов на фронт добровольцем у складі батальйону “Азов”. Особисто брав участь в операції з визволення Маріуполя у червні 2014-го, поєднував обов'язки військового та фотожурналіста. Згодом остаточно змінив військовий фох з піхотинця на воєнного кореспондента. Автор статей та фоторепортажів з Маріуполя, Іловайська, ДАПу, Дебальцевого, Широкиного, промзони Авдіївки, шахти “Бутівка”, Щастя, Мар'їнки. Його фотографії неодноразово експонувались не лише в Україні, а й у США, Великобританії, Бельгії, Німеччині, Швейцарії, Польщі, Чехії та інших країнах.

На фотовиставці “Лінія фронту” у Національно-просвітницькому центрі “Трансформер”

цій метро. Скульптури оснащені QR-кодами, за якими можна перейти на інформаційні ресурси виставки та проекту. Двадцять силуетів людей — бійців та мирних мешканців, навіть дітей, прострелених кулями, розміщені на вулицях столиці у місцях, де, за словами Олесь, люди не готові їх побачити. Це нагадує киянам та гостям міста про Донбас, про бойові дії, про загиблих від рук агресора, список яких кожен день поповнюється...

“Сподіваюсь, мої роботи матимуть якусь користь, тому що їх побачить багато людей. Ми перебуваємо у стані війни, і я повинен використовувати свої роботи як “зброю”, як засіб для того, щоб виграти інформаційну війну. Саме тому цей проект

і задумувався так, щоб вплинути візуальними образами на свідомість людей”, — розповідає Олесь Кромпляс.

Проект “ВІЙНА ПОРУЧ” покликаний нагадати українцям, що на сході їхньої держави, зовсім поруч, ось уже п'ятий рік триває жорстока боротьба за їхнє життя, нагадати, якою ціною вдалося зупинити агресора та зірвати його ординські плани.

Організаторами проекту за підтримки Київської міської ради, Печерської, Подільської та Шевченківської районних у місті Києві державних адміністрацій, Київського метрополітену виступили: Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні — Музей Революції Гідності та Національно-просвітницький центр “Трансформер”.

Олесь Кромпляс та його вуличні інсталяції у вигляді розстріляних металевих силуетів...

Корифей дитячого театру

У Київському академічному театрі юного глядача на Липках відзначили ювілей народної артистки України Майї Пазич.

Анекдотична розв'язка розкриває глибокі переживання героїв, внутрішню особисту драму кожного з них, їхню самотність. Трагікомічність сюжету підкуповує тонким ліризмом і ширістю, змушує сміятися й плакати.

“Ця вистава незвична для колективу театру і для народної артистки України Майї Пазич, яка сьогодні відзначає свій ювілей. Хвилюється колектив, хвилюється актриса.

Майя Павлівна і Ада Миколаївна Роговцева — однокурсниці. Напевне, це особливе покоління, що подарувало нам низку виразних образів і засвідчило таку самовідданість у творчості, яку важко з чимось порівняти. Артистка не лише міцно увійшла в контекст українського театру, а й стала його корифеєм”, — наголосив, вітаючи ювілярку, художній керівник Київського академічного театру юного глядача на Липках Віктор Гирич.

Також Віктор Сергійович зачитав подяку від Міністерства культури України, якою Майю Павлівну відзначили за особистий вагомий внесок у розвиток

Фото надані театром

національної культури та театрального мистецтва, багаторічну творчу діяльність, високу професійну майстерність та з нагоди 80-річчя.

“Вельмишановна Майє Павлівно! З великою приємністю маю честь вітати Вас зі славним ювілеем. Ваші вагомі мистецькі здобутки є свідченням неповторності Вашої особистості в розмаїтті талантів, якими щедро наділив Вас Всевишній.

Дякую Вам за Вашу творчість. Ви завжди гідно представляли Україну, Ваше ім'я вписане золотими буквами в абетку корифеїв театру. Нехай завжди збуваються Ваші життєві плани. Довгих

і щасливих Вам років творчого життя”, — зазначив у надісланому привітанні радник Президента України, директор Інституту культурології Юрій Богуський.

Лунало безліч теплих привітань від колег по сцені. А на великому екрані можна було побачити сторінки творчої біографії мисткині.

“Дякую за те, що прийшли. Я дуже втішена. Не чекала такого проникливого привітання від моїх колег, від друзів. Це викликає в мене слези радості. Спасибі за квіти, за подарунки. Відчуваю себе сьогодні безмежно щасливою”, — зазначила розчулена ювілярка.

Фестиваль визначив переможців

У “СП” (ч. 26 за 2018 р.) ми писали про підготовку до Кінофестивалю “Відкрита Ніч “Дубль 21”, що відбувся у ніч з 30 червня на 1 липня на столичному Арт-причалі. Гран-прі фестивалю отримала створена за підтримки Держкіно анімаційна стрічка Андрія Щербака “Причинна”.

Цьогоріч до складу журі фестивалю увійшли продюсер Сергій Лавренюк, режисер і продюсер Валерія Сочивець, оператор Ярослав Пілунський, акторка Наталія Васько, кінокритик Лук'ян Галкін, звукорежисер Артем Мостовий, актор і волонтер Мирослав Гай, продюсер Анастасія Буківська та режисер Ростислав Держипільський. Головна нагорода фестивалю становила 50000 гривень, яку надав Генеральний партнер “Райффайзен Банк Аваль”. Кошти, зібрані у “Фонді взаємодопомоги”, отримав володар Призу глядацьких симпатій, якого глядач обрав шляхом SMS-голосування.

Володарем призу глядацьких симпатій стала короткометражна ігрова стрічка Яни Антоненко “П'ять хвилин”, яка також була створена за підтримки Держкіно України. Ще один підтриманий Держкіно фільм — анімаційна стрічка Степана Ковалія та Олександра Колодія “Лабіринт” — отримав сертифікат від компанії Letter to Fest, яка займається кінофестивальною дистрибуцією.

Також відзнаки фестивалю отримали:

Головний приз в номінації ігрове кіно — “Післямак”, реж. Юрій Катинський. Головний приз у номінації неігрове кіно — “Народний музей Авдіївки”, реж. Петро Армяновський. Диплом фестивалю в номінації неігрове кіно — “Вихідний”, реж. Жанна Максименко-Довгич. Головний Приз у номінації анімаційне кіно — “Анна Рейнер. Найтемніший синій колір”, реж. Оксана Курмаз. Диплом фестивалю в номінації анімаційне кіно — “Котку” реж. Анастасія Фалієєва. Краща операторська робота — Матей Пінош, “Діна”. Краща режисура — Павло Остріков, “Випуск 97”. Найкраща актриса — Олеся Островська, “Випуск 97”. Найкращий актор — Олександр Пожарський, “Випуск 97”.

Сертифікат від Letter to Fest отримав фільм “Лабіринт”, реж. Степан Коваль, Олександр Колодія.

Сторінку підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО

Дощ замовляли?

Художній керівник Київського академічного драматичного театру на Подолі, лауреат Шевченківської премії, народний артист України Віталій Малахов нещодавно представив на суд глядачів свою нову режисерську роботу — виставу “Продавець дощу” за мотивами п'єси Річарда Неша.

Перша прем'єра “Продавця дощу” відбулася 1954 року в Нью-Йорку. Режисер постановки — Джозеф Ентоні, продюсер — Етель Ліндер Вайнер, а роль Лізі виконувала Джеральдін Пейдж. Після цього п'єсу переклали багатьма мовами,

Фото Іри МАРКОНІ

зокрема й українською. Також твір неодноразово екранізували. Протягом останніх кількох років “Продавець дощу” ввійшов у репертуар кількох українських театрів: Харківського академічного українського драматичного театру ім. Т. Шевченка та Херсонського обласного академічного драматичного театру ім. М. Куліша. А відтепер побачити інсценізацію цього твору може й столичний глядач.

Історія кліматичної катастрофи, яку понад 60 років тому розповів Річард Неш, в інтерпретації талановитих акторів Театру на Подолі звучить як небанальна історія пошуку щастя. Аби зробити цю історію виразнішою, Віталій Малахов здійснює постановку в жанрі мюзиклу. Потужний і несподіваний драматичний сюжет, оригінальні музика й пісні роблять виставу справді ідеальним поєднанням музичного і драматичного начал.

Відразу після першого виходу на сцену Ігоря Волкова вся увага глядачів прикута до його персонажа, Біла Старбака. Напевне, роль шахраря навряд чи можна

назвати позитивною, але цей герой відразу викликає симпатію. По-новому розкрила грані таланту Катерина Рубашкіна, яка виконує роль сором'язливої дівчини Лізі. Добру усмішку викликає Олександр Данильченко.

Віталій Малахов не лише поставив виставу “Продавець дощу”, а й разом із Марком Чегодаєвим він виступив як автор сценографії, а разом зі Світлоною Заїкіною як художник по костюмах. Завдяки сучасній сцені події вистави можуть відбуватися водночас у кількох місцях.

Завдяки пісням, створеним композитором Іваном Давиденком та поетом Юлієм Трескіним, глядач більше дізнається про внутрішній світ персонажів, а рухи героїв (балетмейстер — народний артист України Віктор Литвинів) нерідко стають промовистішими, ніж слова.

Наприкінці вистави на сцені йде справжній дощ, як свідчення того, що будь-яка мрія може здійснитися, варто лише в неї по-справжньому вірити.

Серед прем'єр ювілейного 40-го сезону для Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра запам'ятовується вистава “Дім на краю душі” за мотивами п'єси “Іфігенія” американського драматурга Дона Нігро. В Україні її вперше поставила відомий режисер Тамара Трунова.

Життя родини Райанів здається спокійним. Однак значні статки не роблять їх щасливими...

Майкл Райан (артист Сергій Петько) із захопленням вивчає античну грецьку філософію. Його будинок подібний на бібліотечне сховище, в якому можна побачити кілька античних скульптур. Тому у вільний від роботи час успішний банкір Майкл Ра-

Дім... душі

іан надає перевагу саме читанню, а не спілкуванню з дружиною Каролін (заслужена артистка України Олеся Самаєва). Подружжя вже багато років не розуміє один одного. Діти — доньки Дженніфер (Катерина Савенкова) та Олександра (Анастасія Пустовіт) — живуть у власному маленькому світі й не знають справжнього життя. Здавалось би, такий стан всіх влаштує...

Але що “стабільність” порушує загадковий гість Нік Деметріос (Акмал Гурезов). Він шантує заможного банкіра давніми подіями, постійно підвищуючи ставку за мовчання.

Заслужена артистка України Олеся Самаєва майстерно створила образ матері. Але трагедія Каролін у тому, що насправді вона не може нічого змінити, їй доводиться лише спостерігати за тим, що відбувається.

Передати внутрішній світ героїв допомагає світлове оформлення. Залежно від настрою персонажів, картинка сцени змінюється від світло-яскравих до темно-похмурих кольорів.

Тамара Трунова має особливий стиль, який відрізняє її від інших режисерів. Цього разу вона поставила досить непростий твір, хоча вже після перших показів столичний глядач тепло сприйняв “Дім на краю душі”. Бо театральна публіка сьогодні прагне не лише легких комедій, які тимчасово відволікають від життєвих проблем, а й серйозних вистав, які ставлять складні питання...

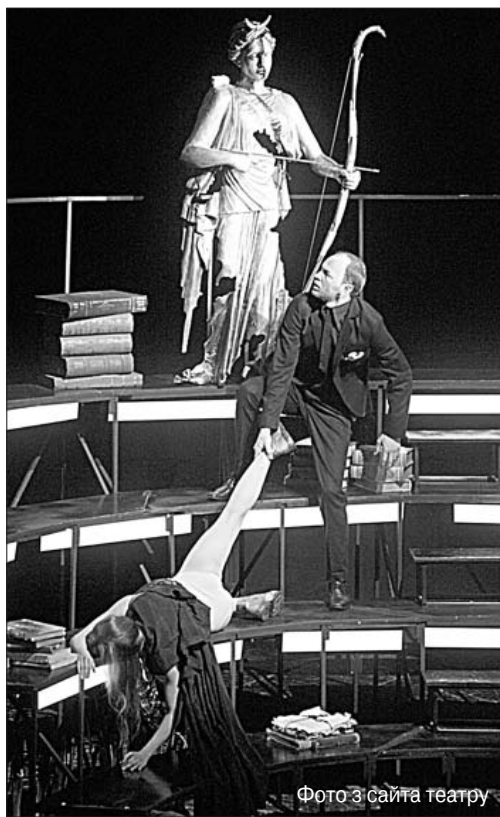

Фото з сайту театру

Марія ЛЮДКЕВИЧ,
м. Львів

Цвіт ранньої весни Літстудії «Джерельце» — 30 років

У видавництві "Сполом" побачив світ збірник творчості молодих літераторів "Цвіт ранньої весни", куди увійшли твори поетів і прозаїків, які відвідували літстудію "Джерельце" протягом 30-ти років. У збірник увійшли добірки випускників студії, які вже стали авторами цікавих книг, лауреатами багатьох літературних фестивалів. Кращі молоді поети нині члени НСПУ.

Школярі, члени "Джерельця", представили свої творчі добірки, а у світлинах — незабутні зустрічі, поїздки, свята, наради, фестивалі, конкурси...

На святі, яке відбулося в обласній бібліотеці для дітей, презентували збірник. У гості до джерельчан прийшли відомі поети Ігор Калинець, Ігор Павлюк, голова Львівської письменницької організації Ігор Гургула, представник Львівського осередку Українського шляхетського товариства Михайло Яворський, директор Міжнародного фестивалю поезії і музики Лілія Плахтій та інші. Вони щиро привітали молодь із такою подією і побажали усім творчого натхнення.

Цвіт ранньої весни

У світі мрії і зеленої трави хочеться бігати босоніж і відчувати себе щасливим. А ще коли складаються перші римовані рядки, тоді прагнуть лігати, бо душа відчуває музику, ритми слів, радість творення. Це про юних поетів-початківців, які приходять у студію "Джерельце", щоб удосконалити і шліфувати своє поетичне слово, спілкуватися з ровесниками, які теж захоплені творчістю.

Уже тридцять літ я займаюся в студії "Джерельце", що діє при Обласній бібліотеці для дітей, зі школярами, які мають літературний дар. Серед книг у бібліотечному царстві діти почуваються комфортно, затишно. Після занять підбирають собі потрібні

книги для читання, переглядають нові журнали, газети, щоб розуміти сучасний літературний процес. Пробує писати дуже багато дітей ще зі шкільної партії, та залишаються вірні своєму захопленню саме ті, що справді віддані творчості й мають Божий дар до слова.

Мені цікаво спілкуватися з дітьми, спостерігати, як на очах творчо формується паросток молодого літературного покоління. Усе починається з аналізу і порівняння свого віршованого тексту з іншими, з прочитання кращих зразків поезії, з пізнання маленьких секретів творчості, пошуків своєї метафори, образу, індивідуального малюнка і вислову, баченого і почутого, перших переживань і набутого досвіду. Юні поети вчать спостерігати за природою, пробують мислити по-своєму, розвивати творчу ін-

туїцію, шукати індивідуальний стиль. Саме від цього і починається поезія. Вміти бачити те, чого інший не побачив. Тож джерельчани шукають у слові щось несподіване, незвичайне, прагнуть оволодіти різними формами віршування, багатством мовних засобів.

Радію, коли мої вихованці друкують свої перші книжки, перемагають у літературних конкурсах, фестивалях. Кращі молоді поети уже стали членами НСПУ. А це — Адріана Яремчук, Уляна Дудок, Олена Дуб, Мар'яна Тарнавська, Володимир Бинько, Роксолана Савчин, Наталя Матолінець, Ірина Мулярчук, Ірина Бандурович... Вони цікаві своєю творчістю читачеві, приходять у студію на творчі зустрічі зі своїми молодшими друзями-джерельчанами, активні в сучасно-

му літературному процесі, часто друкуються в періодиці, отримують премії за свої книжки.

Мені самій цікаво проводити заняття з юними літераторами, вишукувати талановитих дітей у школах, захоплювати їх літературою, щоб вони розвивали свій талант. Запрошую у гості до студійців відомих письменників: Ігоря Калинця, Миколу Петренка, Ігоря Павлюка, Богдана Залізняка, Ігоря Гургулу, Ірину Вовк, Юлію Курташ-Карп...

Маю контакти з кожним молодим поетом чи прозаїком, який відвідував студію. Я пишу передне слово до їхніх нових книг, організую їм творчі вечори у Львівській письменницькій організації.

2017 року я була керівником семінару Всеукраїнської наради молодих письменників. Мої

вихованці Оля Вовк і Микола Рудик, як учасники наради, отримали схвальні оцінки своєї творчості.

Про роботу з творчою молоддю можна розповідати багато і довго, бо це величезний пласт діяльності — конкурси, зустрічі, поїздки, літня школа поетів, нові книги... Але найголовніше — це діти, які стають творчими особистостями, цікавими літераторами. І хоча не всі стануть у майбутньому відомими поетами, але любитимуть художню мову завжди, читатимуть книги, цікавитимуться новинками літератури.

Виховання юних поетів — втілення моїх педагогічних мрій. Закінчивши Коломийське педучилище, я п'ять років працювала в початковій школі. Робота з дітьми мені подобалась. Опісля як журналіст у молодіжній газеті "Ленінська молодь" (пізніше "Молодь Галичини") відповідала за шкільне життя, а з 1991 року — стала редактором газети дітей Львова "Галицьке юнацтво", де працюю і понині.

Творча біографія кожного поета різна. Думаю, що без виховання творчої молоді вона була би не такою багатогранною і яскравою.

"Джерельце" можна назвати своєрідною молодіжною школою юних поетів і прозаїків. Як підсумок нашої роботи — чудові збірники творчості студійців. За цей час побачили світ п'ять збірників: "Джерельце: 16 юних поетес" (1995 р.), "Голоси кольорового вітру" (1998 р.), "Пелюстковий автограф" (2000 р.), "Місто птахів і поетів" (2008 р.), "Портрети срібної води" (2014 р.). У них — нові імена тих, які прагнуть осмислити світ, пізнати таємницю художнього слова, знайти себе у слові і в житті.

Я щаслива, коли мої вихованці називають мене літературною мамою, присвячують мені вірші, пишуть про мене есеї. Поет повинен бути у колі своїх шанувальників, тоді ще більше хочеться творити і видавати нові книжки.

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом!

ПЕРЕДПЛАТА—2018

Нині триває передплата на 2018 рік
на періодичні видання за друківаним
Каталогом видань України «Преса поштою».

Наш поштовий індекс — 30617.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство "Просвіта"
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЦУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп'ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор

279-39-55

Черговий редактор

Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosivity.org

http://prosvitanews.org.ua

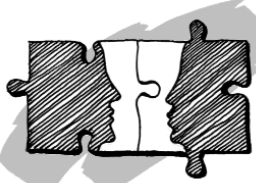
Надруковано в ТОВ "Інтерекспресдрук",
вул. Сім'ї Сосніних, 3.

Загальний наклад у липні — 12 800

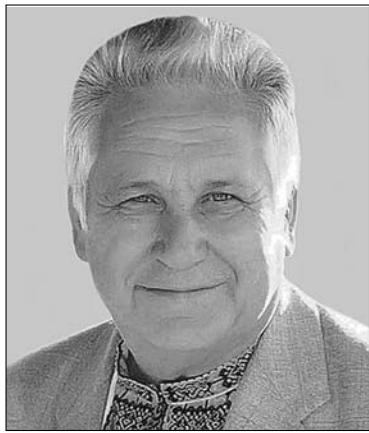
Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на "Слово Просвіти"
обов'язкове.
Індекс газети
"Слово Просвіти" — 30617

Диявол входить голкою, а роздувається горою

Василь ЛИЗАНЧУК,

доктор філологічних наук, заслужений професор Львівського національного університету ім. І. Франка

У газетних і журнальних публікаціях, Фейсбуці і підручнику “Інформаційна безпека України: теорія і практика” роз’яснюють, що державні службовці різних рангів, політики, депутати всіх рад, журналісти покликані працювати задля національно-духовного розвитку і прагматичного соціально-економічного самоствердження нашої держави — так, як це роблять у своїх країнах американці, німці, французи, італійці, поляки та інші, у яких “посилюються національно-орієнтовані тенденції, національний інтерес домінує над будь-якими зовнішніми обставинами” (В. Горбулін). Професіоналізм у будь-якій галузі, навіть найпотужніший, без переконаного українського центризму, національно-громадянської позиції, особливо в нинішніх умовах загарбницької гібридної війни Російської Федерації проти України, створює передумови знищення нашої ідентичності, руйнування відновленої незалежності Української Держави.

Для тих, хто отруєний фальшивою імперською комуністичною ідеологією, від якої не відмовилися в Росії, потрібно ще раз наголосити, що україноцентризм ґрунтується на концепції націоналізму, який є філософією буття Нації, її життя, розбудови, а шовінізм, фашизм, нацизм і московський рашизм, який увібрав у себе шовінізм, фашизм, нацизм і комуністичну ідеологію — це філософія поневолення, гноблення інших націй. В основі українського націоналізму — гуманістична національна ідея державотворення, а в основі шовінізму, фашизму, нацизму, рашизму — великодержавницький імперський інтерес. Націоналізм починається з любові до свого, а шовінізм, фашизм, нацизм, рашизм — з ненависті до чужого. Мета націоналізму — свобода своєї нації, а мета шовінізму, фашизму, нацизму, рашизму — поневолення інших націй. Український націоналізм трактує інтернаціоналізм як міжнародну взаємину на засадах рівності націй, любові до людей, а шовінізм, фашизм, нацизм, рашизм перетворюють інтернаціоналізм на засіб денационалізації народів і підпорядкування їх імперській, великодержавницькій ідеї асиміляції, колонізації. Для українського націоналіста національні ознаки інших народів: мова, культура, традиції, звичаї — усі святині — є об’єктом поваги і пошанування, а для шовініста, фашиста, нациста, рашиста — це те, що потрібно негайно знищити, викоринити і замінити своїм. Саме такою є мета гібридної війни Російської Феде-

Цей мудрий вислів когось зі східних християн спав мені на думку у зв’язку з розширенням і поглибленням зовнішньої та внутрішньої антиукраїнської маніпулятивної пропаганди і агресії. Кожна мисляча, національно свідомо українська Людина відчуває, розуміє зловорожу підступність найрізноманітніших способів, форм і методів інформаційно-психологічної війни, спрямованої на роз’їдання морально-духовної єдності українського суспільства, знищення соборної України як держави. Російська агресорка та ідеологи разом з їхніми утриманцями-блудниками в Україні намагаються найгостріше отруйне вістря встромити в серце і душу кожного українця, щоби вбити у ньому переконання україноцентризму, людинолюбності — найчистішого, життєдайного джерела національної ідеї державотворення.

рації проти України. Націоналізм породжує подвижників і героїв, а шовінізм, фашизм, нацизм, рашизм — убивць, грабіжників, загарбників, яничарів, холуїв.

Проаналізувавши наведені положення, професор Володимир Монастирський дійшов глибокого, правдивого висновку, що націоналізм не має нічого спільного з шовінізмом, фашизмом, нацизмом і рашизмом, оскільки він є генетично визначеним явищем людської природи, а це означає, що він є творінням не стільки людського розуму, скільки Всевишнього, тоді як шовінізм, фашизм, нацизм, рашизм є штучними, хворобливими, маніакальними отруйними плодами.

Академік Володимир Горбулін у статті “Вулканічний синдром” (Дзеркало тижня. — 2018. — 15 черв.) наголошує, що “нам потрібні якісні образи майбутнього, нам потрібно сміливіше говорити про те, чого ми хочемо і як діятимемо в усіх критично важливих для України питаннях. При цьому намагається виходити не з традиційного сприйняття будь-яких подій у світі в парадигмі “україноцентричності”, а з чесної і об’єктивної оцінки реальності”. Безперечно, сприйняття всього, що відбувається у світі та в Україні, має ґрунтуватися на глибокому аналізі, чесній і об’єктивній оцінці реальності. Сутність україноцентризму якраз полягає в утвердженні людиноцентризму, тобто людяності, культури краси, добра, радості, глибокого порозуміння і взаємоповаги між національними групами різних народів і українською титульною нацією. “Особливі, які належать до національних меншин, зобов’язані інтегруватися у найширше суспільство через належне володіння державною мовою”, — зазначено в Газетних рекомендаціях щодо прав національних меншин на освіту. “Європейська Хартія регіональних або міноритарних мов” якраз у контексті україноцентризму і людиноцентризму в органічній єдності обумовлює права і обов’язки національних меншин, які, зберігаючи і розвиваючи свою ідентичність, зобов’язані через глибоке знання мови, історії титульної нації створювати умови для потенційної реалізації своїх інтелектуальних і фізичних можливостей в українському суспільстві та сумлінно працювати задля зміцнення соборної, незалежної, соціально справедливої Української Держави.

Важливо також розуміти, що патріотом України робить не кров, а усвідомлення, що людина — частка своєї Батьківщини і від її моральності, духовності, честі залежить гідність, честь України. Той, хто губить на життєвій дорозі українські національні й загальнолюдські морально-духовні почуття, цінності рано чи пізно служить злу, космополітичним викрутасам, допомагає хитрому дияволу забалакувати сумління і під гаслами правди входить в душу, в якій улеслива усмішка пе-

ретворюється на злякисну пухлину нігілізму, зловорожості до українськості, до української землі. Така ситуація в українському суспільстві, особливо в умовах російської гібридної війни проти України, надто небезпечна, бо постмодернізм, посттоталітаризм, постколоніалізм, постгуманізм породили постправду і постетику. Богослов, доктор Мирослав Татарин з університету святого Єроніма (Канада) наголосив, що світ постправди відкрив поле, на якому маніпулюють міфами. На такому інформаційному полі населення вірить у неіснуючі загрози й недоведені факти, себто вірить у неправду, представлену таким авторитетом як “Правда”. Сила маніпулятивної пропаганди, дезінформації, популізму, постправди така підступна і вагома, що її важко виправляти.

Постправду, тобто майстерно сконструйовану неправду потужно використовують російські політики та ЗМІ, що дуже заплутує, і люди не те що не знаходять правду, а навпаки — різко відхиляються від правди, оскільки беруть до уваги цілковиту брехню (М. Маринович), яка, на жаль, пронизує українське суспільство, а також Європу й Америку. На мою думку, зараз у Вашій пам’яті, шановний читачу, зринають назви телевізійних і радіоканалів, газетні публікації, виступи депутатів, політиків, журналістів, громадських діячів, слова яких роздуваються антиукраїнською горою, яку, безперечно, потрібно розгорнути, а на її місці засівати зерно Доброчесності, щоби утверджувалися традиції українського духовного мислення, які сповідував і проповідував Григорій Сковорода.

Григорій Сковорода вважав, що люди діляться на 2 категорії: людина вибрана, духовна і людина юрби. Він бачив людину вибрану незалежно від того, до якого суспільного прошарку вона належить. Людиною вибраною міг бути селянин, ремісник, шляхтич, міг бути і вельможа, і гетьман, і будь-хто, тільки за певних умов і за певної душевної організації. Людиною юрби є тільки така людина, яка духовно непросвічена, яка фактично живе тільки задля споживання матеріальних благ, і яка фактично, як-то кажуть, якое працює для того, щоб їсти, а їсть для того, щоб якое працювати. Вищих духовних завдань така людина перед собою не ставить. Таким чином, людиною юрби може бути і гетьман, і вельможа, і шляхтич, і ремісник, і міщанин, і селянин — так само, як і людина вибрана. Тобто Сковорода цілком відкидав класовий розподіл людей. Він розділяв людей на тих, які ведуть достойне життя, і тих, які кидаються за примрами світу, і в цій гонитві гублять людське, уподібнюючись людині, яка є на межі тварини.

Отже, думки Григорія Сковорода є надзвичайно важливим методичним підґрунтям стосовно аналізу й оцінки складових структури нинішнього україн-

ського суспільства, в якому є люди високих моральних, духовних якостей і чимало людей юрби. Щоби люди юрби, до яких належать корупціонери, брехуни та інші блудники, які є на всіх шаблях державної драбини, соціуму, ставали морально-духовними (вибраними, за Сковородою), потрібно, щоби діяльність законодавчої, виконавчої і судової влад була прозорою, а їхні працівники жили доброчесно і доброчинно. На жаль, багато з них не ставлять перед собою національно-духовних завдань. У їхній діяльності головне прагнення — задовольнити “желудкові” інстинкти. Для олігархів-чужинців Україна є територією для аморального збагачення. Їхні засоби масової інформації системно дестабілізують ситуацію в країні, прислужуючись російським авантюристам і загарбникам. Вони здійснюють внутрішню антиукраїнську агресію, готуючи промосковський реванш на майбутніх виборах.

Працівники ЗМІ покликані сприяти формуванню доброчесних людей, які би на українській землі, і не тільки, сяяли добре насіння національної гідності і людського взаєморозуміння. Для цього потрібні глибокі знання історії України в європейському і світовому контекстах, висока культура національної пам’яті. Однак багато журналістів і політиків чітко не розуміють сутності постправди, справжнього масштабу російської імперської загрози не тільки Україні, а й Європі. Ще страшнішим є те, що недруги безпардонно нав’язують тезу, що в Україні “немає свободи слова”. Відомий художник і “світський лев” Сергій Поярков зазначив, що він особливих скарг на утиски свободи не чув від справді національно свідомих, глибоких і яскравих журналістів, натомість сірі й бездарні на скиглєнні щодо “свободи слова” процвітають. “Є свобода слова в Україні — і це очевидний факт, однак ані гідної суспільної уваги у багатьох працівників мас-медіа не було і немає, — наголосив філософ Ігор Лосев. — Є ще і специфічна група журналістів, які працюють на Кремль за його щедри “п’яники” (сумнозв’язний Кирило Вишинський отримував по 53 тисячі євро не на рік, а на місяць!)”. Такі журналісти хочуть легалізувати і зробити абсолютно беззачею свою антиукраїнську діяльність, яку вони і називають “свободою слова”. “Подібна публіка спостерігається і у сфері політологів та експертів” (І. Лосев). Якщо свобода слова антиукраїнського спрямування, то кому потрібна така свобода слова?

Соціально небезпечним у журналістиці Іван Франко вважав тип *гінокрита* — лукавої, брехливої людини. Нині таких журналістів називають “корисними ідіотами”. Нав’язана дискусія про якое протистояння між стандартами журналістської професії і патріотизмом — це від диявола з отруйною голкою. В

Україні війна! Не громадянська, а російсько-українська. Справжній український журналіст поєднує громадянську, українсько-центричну позицію і професійні стандарти. Аморально підпадати під фальшиві гасла, мовляв, не можна застосовувати “мову опонента”, а надавати слово опонентам, бо у них інша точка зору, інший погляд на ситуацію. І тоді буде справжня дискусія. Це — повний абсурд, бо про що можна дискутувати із загарбниками або з такими блудниками, як Мураєв, Бондаренко, Добкін, Бойко, Герман, Новінський, Шуфрїч та багатьма іншими? “Чи не є це, перепрошую, інтелектуальною протитуцією те модне сьогодні привітання (“постмодерн”) начебто рівноцінним поглядів, яке французький філософ Філіп де Лара назвав “п’ять хвилин для Гітлера, п’ять хвилин для єврея”? Наголошує публіцист Сергій Грабовський.

Папа Франциск у своєму Посланні з приводу 52-го Всесвітнього дня суспільних комунікацій закликав творити “журналістику миру”, журналістику без лицемірства, таку, що не приймає неправду, галасливі заклики та гучні декларації, журналістику, “виконану людьми для людей”, журналістику як “служіння”, як “місію” Добротворення. Цей християнсько-гуманістичний заклик вважаю одним із дуже важливих підмурків стосовно захисту і розбудови Української Держави.

Журналістські стандарти — це не безликість, безкрилість, не нав’язування думки, що журналіст якое планетарна істота, безнаціональне створіння, що у нього немає Батьківщини, що він без роду-племени. Ні! Головні вимоги журналістських стандартів — професійна компетентність, подавати оперативну, ретельно перевірену (кілька джерел), правдиву інформацію, не брехати, не маніпулювати фактами, подіями, явищами, не змішувати поняття добра і зла. Бо “в основі неправдивих новин є “логіка змія”, якое, деякою мірою, можна назвати “творцем перших неправдивих новин” (Папа Франциск).

Відомо, що інформація — товар. Але яка якість, який зміст цього товару, якою енергією він насичений? Доброчинною чи підступно зловорожою?! Це — надзвичайно важливо в умовах гібридної війни Росії проти України. Що продає журналіст — зловорожість, паніку, істеріку, розпач, безвихідь чи розповсюджує історичну і сучасну правду, конструктивно критикує, прогнозує, рекомендує оптимальний спосіб вирішення проблеми, навіює позитивні емоції, впевненість, оптимізм, переконання, що українці здатні захистити і розбудувати свою Державу. Правда є найрадикальнішою протиотрутою проти “вірусу обману”.

Тому в основі виступів політиків, журналістського спілкування з читачами, глядачами, слухачами має бути моральна чесність, правдивість, а перед собою — всечесність, які черпаються тільки з колодязя національного, українськоцентричного духу. Це допоможе проводити чітку лінію між диявольською голкою зла і християнським добром. Адже “моральний нейтралітет” та “етична амбівалентність” є серйозною загрозою українській журналістиці (Мирослава Барчук). Про це свідчать результати

загальнонаціонального дослідження, яке провели Фонд “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова наприкінці 2017 р. Найкращий баланс довіри (перевагу довіри над недовірою) мають волонтерські організації (+37%), Збройні сили України (+37%), Церква (+25%), громадські організації (+4%). Негативну оцінку мають засоби масової інформації України з показником (6%). Чи можна українським журналістам повернути довіру, авторитет, позитивний вплив? Про деякі аспекти створення доброго імені журналістів йшлося вище. Тут пошлюся на думки експерта Наталії Іщенко, яка слушно наголосила, що треба просто бути чесними — перед собою та перед своєю аудиторією, треба працювати задля розвитку українського суспільства, а не маніпулювати ним заради політичних преференцій або матеріальної вигоди, треба не забувати про честь професії, а не ставати заробітчанами “чого ізволіте”.

Найоптимальніший спосіб розвивати власну здатність мислити самостійно, українськоцентрично — це всебічне поглиблення знань, щоби професійно розрізнати правду, істину і посправду, що є найкращою “протиотрутою” від будь-яких російських маніпуляцій фактами, історичною правдою та підступів інших ворогів України. Не тільки журналісти, а й політики, службовці всіх рівнів, депутати, науковці мають знати правдиву історію Росії та України, щоби не потрапляти у капкан “руського міра”.

Прошу вибачення у Бориса Гудзяка, Георгія Коваленка, Костянтина Сігова, Олега Турія і Євстратія Зорі за те, що не повністю схвалюю їхню позицію під час зустрічі з фахівцями-гуманітаріями, освітніми та громадськими діячами Росії, Франції та інших країн Європи у паризькому Коледжі бернардинців 23—26 травня 2018 р., та ухвалений документ під назвою “Діалог про минуле, щоб зупинити війну”. Безперечно, наміри учасників зустрічі є позитивними, бо спрямовані на те, щоби Російська Федерація припинила неоголошену війну, повернула Україні анексовану Автономну Республіку Крим та загарбані частини Донецької і Луганської областей. Однак чомусь Росія у цьому документі не названа агресором. Зазначено, що учасники зустрічі прагнуть виробити новий підхід до вивчення історичних фактів і запропонувати найбільш об’єктивний і правдивий, з наукової точки зору, виклад подій. Наголошую: якщо таке прагнення шире, то спочатку треба засудити багатовікову імперську політику Московії-Росії щодо України, визнати, що нинішня війна спрямована на знищення незалежної, соборної української України та її загарбання. Однак “Діалог про минуле, щоб зупинити війну” ґрунтується на посправді, на фальшивих історичних міфах московських істориків, ідеологів, політиків. Невже українські інтелектуали не помітили антукраїнської, шовіністичної-рашистської, імперіалістичної, ксенофобської спрямованості підсумкового документа зустрічі? Цитую такий фрагмент “Діалогу...”.

“В історичних дослідженнях нам видається важливим запропонувати таку періодизацію формування національної свідомості українців і росіян:

1) із середини X століття до середини XV століття: типи сві-

домості в середньовічній Русі;

2) від середини XV століття до кінця XVII століття: розкол руської свідомості;

3) із початку XVIII століття до 1921: донаціональні типи свідомості;

4) із 1922 до 1991 року: національні та радянські типи свідомості;

5) із 1991 до 2013 року: нові національні та пострадянські типи свідомості;

6) починаючи з 2014 року до наших днів: свідомість homo dignus і реабілітація homo sovieticus”.

Той, хто дотримується фальшивої російської історіографії, сприйме цей текст без застережень і схвалить його як підґрунтя для майбутнього співіснування українського і російського народів, бо, мовляв, у них “спільна історія”. Насправді, у цьому тексті конгломерат фальшивих міфологем, спрямованих на утвердження російської імперської політики, перекидання відповідальності за російсько-українську війну на українців і відбілювання чорних вчинків росіян. Детальне роз’яснення усіх міфологем вимагає окремої публікації.

Тут лише нагадаю, що Володимир Великий хрестив не моксельців-москвитів-росіян, не Росію, бо її на світі ще не було, а Русь, тобто русичів. У IX—XII ст. не існувало російського народу (великоросів). На заліській території (нинішня територія північної Росії) жили угро-фінські племена (мурома, меря, весь, мещера, мокша, жарова та ін.). Їх називали народом моксель, який згодом став основою москвитів-великоросіян. Із слов’янських племен (поляни, деревляни, сіверяни, дуліби, тиверці та ін.) в історичному розвитку утворився український народ. Отже, русини-українці та москвити-росіяни не одного роду-племені, це різні етноси, з різною свідомістю, різною ідентичністю, то як могла “розколюватися руська свідомість”, про що написано у “Діалозі...”. Московсько-російський і український народи не мали в давній історії нічого спільного, господарськи не стикалися до XVI ст. Ця справжня правда встановлена російськими істориками. Не було однієї давньоруської мови, як це нав’язують маніпулятори загальноросійської єдності (мовляв, білоруси, росіяни, українці — один народ).

Доречно нагадати творцям документа “Діалог про минуле, щоб зупинити війну” слова Андрея Шептицького: “Чи ж це не якесь дивне божевілья — не розрізнати поняття правди і неправди, добра і зла, світла і темряви, культу Бога і культу демона, закону Божого і закону бандитів”. Руйнівна сила посправди очевидна. В контексті суспільно-політичної ситуації в Україні посправда переростає в “малоросійство”, в “капітуляцію перед бєм”, у співпрацю з дияволом, який оволодіває серцем і душею, запаморочує свідомість, підриває спроможність людини розрізнати правду і брехню, що підтримує одвічну антиукраїнську захланність Московії-Росії.

Україна приречена бути духовно і територіально соборною, незалежно, “газдою, не слугою перед світом стати” (Іван Франко). У світі поважають дбайливого, працюючого, сильного, чесного господаря на своїй землі, здатного її захистити, справжнього, широго носія національних і загальнолюдських цінностей.

Вічна пам’ять Герою

Василь ОВСІЄНКО

8 липня 2018 року помер, не доживши півтора місяця до свого 90-ліття, Левко Григорович Лук’яненко — видатний діяч українського національного руху, організатор Української робітничо-селянської спілки (УРСС, 1960), член-засновник Української Гельсінської Групи (1976), Голова Української Гельсінської Спілки (1988), Голова Української республіканської партії (1990). Герой України, лауреат Національної премії імені Т. Шевченка. Поховали народного улюбленця 10 липня в Києві на Байковому кладовищі.

Левко Лук’яненко — це ім’я відоме кожному в Україні. Його завжди пам’ятатимуть як автора Акта про незалежність України, виголошеного 24 серпня 1991 року. Саме 24 серпня 1928 (за документами 1927-го) року Левко Лук’яненко народився в с. Хрипівка Городнянського району Чернігівської області у селянській родині. Служив у війську. Закінчив юридичний факультет Московського університету (1953—1958).

3 осені 1958 року працює в Радехівському районі Львівської області. Там, на Львівщині, зустрів однодумців, з якими вирішили створити Українську Робітничо-Селянську Спілку (УРСС) — підпільну партію, яка б боролася за вихід України з СРСР шляхом референдуму, опираючись на Конституцію. 7 листопада 1960 року у Львові відбулася перша організаційна зустріч, а вже 21 січня 1961-го були заарештовані її учасники І. Кандиба, С. Вірун, В. Луцьків, О. Лібович і Л. Лук’яненко, пізніше Іван Кіпиш та Йосип Боровницький.

У травні 1961 р. Львівський обласний суд засудив Левка Лук’яненка до розстрілу за ст. 56 ч. 1 і 64 КК УРСР, звинувативши в тому, що він “з 1957 р. виношував ідею відриву УРСР від СРСР, підривав авторитет КПРС, зводив наклепи на теорію марксизму-ленізму”.

Через 72 доби Верховний Суд замінив смертну кару Левку Лук’яненку 15-ма роками позбавлення волі. Інші дістали терміни від 10 до 15 років позбавлення волі.

Кару відбував у **мордовських таборах**, з 1967-го — 3 р. у **Владимирській тюрмі**, потім знову в Мордовії.

1966-го в **мордовські табори** прибувала нова генерація політ’язнів — **шістдесятники**. Вони ведуть боротьбу з адміністрацією таборів за фактами грубого порушення законодавства і прав в’язнів. Про цю боротьбу стає відомо світовій громадськості. Лук’яненко бере в ній активну участь. Щоб посилити ізоляцію, 500 найактивніших політ’язнів переводять у **пермські табори**. У 1974 р. за організацію страйку Чусовський районний суд засудив трьох ініціаторів, зокрема й Лук’яненка, до тюремного ув’язнення у **Владимирській тюрмі**.

10.12.1975 р., у **День прав людини**, разом з іншими політ’язнями Лук’яненко оголосив голодівку. Саме цього дня його вивезли в Чернігівську тюрму, де утримували до закінчення терміну.

Після звільнення замешкав у Чернігові, був під адміністративним наглядом.

09.11.1976 р., на пропозицію Миколи Руденка, увійшов до складу членів-засновників **Української Гельсінської групи (УГГ)**, підписав усі документи УГГ.

12.12.1977 р. Лук’яненко знову заарештований. Розуміючи, що його чекає в майбутньому, оголосив голодівку, відмовився давати покази, також відмовився від громадянства СРСР.

17-20 червня 1978 р. засуджений Чернігівським облсудом за ст. 62 ч. 2 КК УРСР до 10 р. позбавлення волі і 5 р. заслання. Левко Лук’яненко визнаний особливо небезпечним рецидивістом.

Карався в таборі **особливого режиму** в селі Сосновка в Мордовії. Разом з іншими політ’язнями продовжує боротьбу. У лютому 1980 р. всіх в’язнів особливого режиму, зокрема й Лук’яненка, переводять у спеціально збудовану зону в с. Кучино Пермської обл., за 200 м від 36-ї зони суворого режиму.

13.12.1986 р. Лук’яненка з Кучино перевозять у Пермську пересильну тюрму, а звідти в Чернігівську, де з ним понад місяць “працював” слідчий КГБ. Повернули в Кучино. 08.12.1987 р. етапували на заслання с. Березівка Парабельського р-ну Томської обл.

У березні 1988 р. заочно обраний головою відновленої УГГ, яка з 07.07 діє як **Українська Гельсінська Спілка (УГС)**.

23.04.1988 р. Л. Г. Лук’яненку запропонували вийхати за кордон, та він відмовився, бо бачив,

що ситуація в країні змінюється, вимальовується перспектива створення політичної партії.

Указом ПВР від 30.11.1988 р. помилований, звільнений із заслання. На початку 1989-го повертається в Україну.

29.04.1990 р. на Установчому з’їзді УГС Л. Г. Лук’яненко обраний головою створеної на її базі **Української республіканської партії**. У березні обраний депутатом Верховної Ради України, був членом комісії з питань законодавства і законності, заступником голови фракції “Народна Рада”. Балотувався на посаду Президента України, на виборах 1.12.1991 р. набрав 4,5 % голосів виборців.

У травні 1992-го склав повноваження депутата і залишив посаду голови УРП у зв’язку з призначенням Надзвичайним і Повноважним послом України в Канаді. У листопаді 1993-го через незгоду з політикою уряду України подав у відставку і повернувся в Україну.

Доктор права Альбертського університету, Канада. Автор книг, брошур, численних статей. Голова Української асоціації дослідників голодоморів (з 1998).

Народний депутат I, II, IV і V скликань (2002 і 2006 рр. — за списком БЮТ). Член НСПУ (2002). Нагороджений медаллю “Борцям за волю України ім. Св. Володимира” (1991), почесною відзнакою Президента України (1992), Герой України (19.04.2005), лауреат Національної премії імені Т. Шевченка 2016 р.

Україна ніколи не забуде незламного борця за її волю.

ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка глибоко сумує з приводу всенациональної втрати — смерті Левка Григоровича Лук’яненка. Левко Григорович прожив довге і гідне життя, присвячене боротьбі за волю України й утвердженню її волі. За неї карався 27 років у радянських концтаборах, їй вірно служив 27 років Незалежності, понад усе ставлячи Українську Справу. Заповіти Л. Г. Лук’яненка відображені в його 13-томному зібранні творів, виступах, політичних програмах. Він був і залишається символом незламного українця, дисидентом, якого не скорила тоталітарна система, воістину народним депутатом, провідником національної ідеї. Левко Лук’яненко — Почесний просвітянин, пошанований серед багатьох державних нагород медаллю ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка “Будівничий України”.

Ми, просвітяни, виконаємо заповіти Левка Лук’яненка і збережемо в своїх серцях вічну пам’ять про цю світлу людину, справжнього Героя України, якого не забуде вільна Україна.

Висловлюємо глибокі співчуття родині, друзям і близьким покійного.

Герої не вмирають!
Слава Герою!

Центральне правління ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, всі просвітяни України

Володимир ФЕРЕНЦ,
м. Івано-Франківськ

Філософія долання української Руїни

“Хто не здатен до об’єднання або, вважаючи себе істотою самодостатньою, не відчуває потреби ні в чому, не становить собою частини держави, — той є або тварина, або божество”.

(Аристотель)

Про фетишизовану історичну неприкаяність української Руїни написано чимало. Та досі не маємо солідного натурфілософського, зрозумілого народові, тракту, як подолати українську Руїну назавжди. Можливо, таке завдання доволі незручне поважним дослідникам, адже доведеться говорити своєму народові неприємну правду і очікувати неприємну реакцію у відповідь. Є ще одна важлива причина — традиційна філософія потребує модернізації методології, щоб адекватно описати феномен Руїни. Світ змінився, і на українську дійсність потужно впливає світова інформаційно-гібридна змагальність держав та корпорацій. Попри все ми нація, яка не втримала у собі родової потреби у власній державі як великої турботи власного життя. Зараз ми про це говоримо, імпровізуємо з прикладів історії та порад світу, дискутуємо в соцмережах, але це ще не стало єдиною традицією громадянської поведінки. Схоже на те, що відродження державницької традиції лише шляхом реконструкції нації нам не допоможе — це треба робити, опираючись на філософський аналіз глобалізованого, швидкозмінного світу. Потрібна праця розумних особистостей, а з боку суспільства — подолання депресії, анархізму і неймовірними зусиллями змушення себе до громадянської дисципліни. Народ ще не готовий підпорядковуватися лідерам-провідникам для досягнення спільної мети. Атмосфера постійної стихії боротьби, колішчинно-козацько-майданний дух, який ми зараз прагнемо емоційно видавати за дух свободи, поступово зруйнували соціальну дисципліну народу, здатність маси підкорятися волі особистостей-провідників і підтримувати верховенство права.

Проблема сучасної української Руїни зримо постає не лише через ці причини. Новітні технології впливу на людину і соціум уможливили створення ситуації руїни для будь-якого слабкого світового конкурента, не лише для України. Саме в цьому поля-

гає диявольська спокуса сильних світових гравців чи навіть агресорів щодо України. В історії української незалежності можна зауважити ознаки дії чинників, які від початку провокували ситуацію української Руїни. Безумовно, це збереження потужного імперського впливу Росії, до якого додалося бажання потужних конкурентів із цивілізованого світу вигідно скористатися українською слабкістю і недовершеністю політичної та громадської самоорганізації. Найболючішим ударом у серце нації був потужний генератор охлосу — штучна гіперінфляція і несправедлива приватизація народного майна. Це різко загальмувало створення лідерського ядра державників. Особистість не може існувати без власності. Злиденність її пригнічує, позбавляючи можливості впливати на соціум. Своєю чергою бідніючий соціум втрачає доступ до дорогої політики, ним легко маніпулювати інформаційно і головне — він втрачає довіру до авторитетів із власного ж середовища. Народ на власній шкурі вимушено засвоює стійку науку безсилої анархізму, не довіряючи нікому і не слухаючи доброї ради особистісного проводу нації, не знаючи, що таке дисципліна спільної дії для досягнення єдиної мети. Масове розчарування, депресія і недовіра маси до нових і відомих особистостей-політиків та громадських діячів свідчить про те, що подібний стан не міг сформуватися природним чином, без втручання сторонніх чинників — технологій провокування української Руїни. Тому політичним домаганням вдосконалити державу для потреб життя суспільства мусить передувати втілена нова філософія життя людини і спільноти в Україні.

Не маючи тривало узвичаєної державницької практики, українці мали тільки один спосіб державного самовираження — формування образу ідеалу, національні ідеї. Ми надто довго говоримо про національну ідею, а це означає, що ми не готові до її втілення і мимоволі перекладаємо тягар власних сподівань на майбутнє покоління. Ми далеко зайшли у власних ілюзіях і поки відбувається інтелектуальна суперечка стосовно ідеального проекту держави, державу вже збудовано за законами формальної демократії переважно практиками ділового, глобалізованого світу.

Найболючіша проблема — це повернення від вічної національної ідеї до щоденної національної практики, до реального розуміння, чим є для нас держава і що хоче від нас світ. Наївно думати, що закличками до громадянської самоорганізації і пильності на виборах вдасться відновити дієве, самодисциповане громадянське суспільство. Поки не зміниться поведінка домінуючої в масі посередньої людини, а суспільство не навчиться дисципліни, довіри до особистостей і не опанує ази поведінки виживання в глобалізованому світі, доти не варто очікувати кращого. Це складний і тривалий процес, який можна значно прискорити, якщо особистісне ядро нації знайде спосіб відновити самодисципліну маси, її здатність почути розумне слово, добровільно підкорятися новим, розумним правилам життя з метою досягнення загального успіху. Це і є рецепт лікування від руїної хвороби. І не секрет, що лікування суспільства є лише справою рук хворого суспільства і особистостей з народного середовища. Саме цю роль найбільше заважатиме домінуюча надблагата верства, адже дисциповане, з вищим рівнем особистісної поведінки суспільство генеруватиме принципово нову політику, в якій домінуватимуть інтереси більшості населення держави. Вочевидь не політикою, а силою громадянської мудрості можна вдосконалити систему влади, щоб відтак сильна держава змогла реально захищати інтереси людей в конкурентному світовому змаганні.

Беручись до остаточного долання за давньої хвороби української Руїни варто чітко визначити реальне вихідне становище суспільства. Особистісне ядро

розрізнене, малочисельне, спровоковане соцмережами до безкочних утопічних дискусій, єдине бачення своєї місії і практичного механізму її реалізації відсутнє. Соціум доведений до деградації особистісного начала інформаційними впливами і прогресуючою бідністю. Запиту на суспільну працю особистостей і бажання суспільства підкорятись єдиному планові досягнення успіху очікувати не скоро. Суспільство депресивно не дасть собі допомоги уникнути ще більших проблем. Публічний діалог особистісного ядра з депресивною масою майже неможливий, через тотальну недовіру. В таких умовах будь-які дискусії у середовищі особистостей на тему політичної зміни системи влади, перезавантаження України чи вдосконалення демократії шляхом реформ є передчасними і по суті відволікаючими увагу провокаціями з інформаційного простору. Адже передусім треба повернути масі здатність сприймати конструктивний план досягнення успіху і самодисципліни. Це складна праця всередині суспільства, на протилежну практиці посилення йому менторських порад і настанов від елітарних груп, на які воно в не зважатиме. На жаль, народ без ентузіазму, але вимушено сприйматиме лише інформаційно-рекламованих популістів-фарисеїв. Тому особистісне ядро не скоро зможе відновити конструктивний діалог та єдність у суспільстві, якщо першочергово не виявить і не зробить публічними чинники, які генерують слабкість і маніпульованість суспільства, його відстороненість від реальної політики і такого механізму демократії, який працюватиме на інтереси більшості суспільства. Особливу увагу слід звернути

на державні й суспільні структури та інституції, які формують і відтворюють особистісно орієнтоване громадянство — систему освіти, армію, працівників, утримуваних з бюджету, ЗМІ та інформаційну сферу, релігійні організації і громадські структури, економіку виживання. Ситуація не безнадійна, але українська інтелектуальна сила повинна на решті братися за подолання першопричин української слабкості, доточно не переймаючись сподіваннями на політику. Передовсім треба знайти підтримку маси, щоб домогтися хоча б обмеження дії тих чинників, які генерують анархію, депресію, бідність і деструктивну інформацію. Таким чином буде інтенсивніше відновлюватися особистісний потенціал суспільства і його здатність діяти цілеспрямовано під керівництвом лідерів. Відтак суспільство, яке має високий освітній потенціал, доволі швидко відновить необхідний вплив особистісного ядра нації та зможе конкурувати зі світом.

Це тільки початок пробудження українства до життя в громадянстві національної європейської держави. Для усвідомленого руху до успіху необхідне правдиве розуміння реальних процесів у світі: чого очікувати і як успішно реагувати на одвічне намагання світу зловити нас (з добрими намірами для власної вигоди). Правда про це завжди буде прихована під шаром пропаганди, політкоректності і складної ігрової боротьби за всілякі універсальні права та цінності. Тільки підготовлені особистості по-справжньому розумітимуть світ, тому їхня місія повинна підтримуватися народом під острахом чергової Руїни. В українському житті такі забави заважають політиці і вселенської пропаганди, але бракує вивірених філософії життя в новому світі. Бракує мудрості безсторонньої, вищої, вільної від інформаційного спаму як запоруки правильної реакції національного розуму на реальну сучасну світову битву без правил. Треба пам’ятати, що Руїна завжди починалася тоді, коли ми поступалися своїми цінностями хоч на час, нехтували самодисципліною, не шанували еліту і шукали допомоги у “друзів зі світу”, а насправді одвічно корисливого світу сильних гравців замість плекати силу в собі.

Петро АНТОНЕНКО

Президент Росії Володимир Путін підписав укази про присвоєння почесних найменувань низці частин російської армії. Зокрема 6-й танковий полк російської армії отримав найменування “гвардійський Львівський”, 68-й танковий полк — “гвардійський Житомирсько-Берлінський”, а 163-й танковий полк — “гвардійський Ніжинський”.

В указах сказано, що почесні найменування присвоєно різним частинам “із метою збереження славних військових історичних традицій, виховання військово-службовців у дусі відданості Вітчизні та вірності військовому обов’язку”.

Назви українських міст включено в почесні найменування полків у пам’ять про участь частин у звільненні цих міст у роки т. зв. “Великої вітчизняної війни”.

Зокрема почесне звання було присвоєно 93-й окремій танковій

Політичне блюзнірство: чому б тоді не присвоїти найменування польських, чеських, німецьких міст?

бригаді, на базі якої пізніше було створено 68-й полк, “в ознаменування здобутої перемоги і відзнаки у боях за визволення міста Житомир”. Такий наказ підписав ще верховний головнокомандувач Йосип Сталін 1 січня 1944 року. Після розпаду СРСР 68-й полк було розформовано, але 2017 року відтворено.

Мотивацій у такому дивному, якщо не сказати — нахабному і блюзнірському присвоєнні у Росії і її глави одразу кілька. Перша і головна — Путін і Кремль і далі вважають Російську Федерацію не просто “правонаступницею СРСР”, а оновленим варіантом цієї комуністичної імперії, який, на думку керівництва Росії, мало не зобов’язаний відновити цю імперію. А що на її руїнах давно постали півтора десятка неза-

лежних держав, це Кремль, очевидно, вважає тимчасовим історичним непорозумінням.

Звідси не просто ностальгія за Радянським Союзом, а настирливе впахання його в суспільну свідомість. У цьому ж руслі і роздування навіть не російського патріотизму, а доведення його до істерії і шовінізму. Згодиться тут усе, навіть чемпіонат світу з футболу.

У це русло давно вже вписується (тобто вписують) й історія Другої світової війни, точніше, та її частина, що названа Великою вітчизняною війною. Ось і в цих указах Путіна пряме посилення на “визвольну місію” тої війни з боку СРСР. Хоч те визволення було, з одного боку, звільненням окупованих побратимом — нацистською Німеччиною терито-

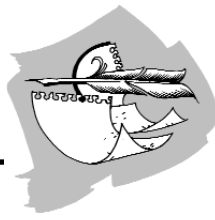
рій СРСР, а з іншого — повернення на ці території “свого” окупаційного тоталітарного режиму, плюс агресія цього комуністичного режиму на територію Східної Європи. Що вилілася в утворення соцконцтабору на довгі понад чотири десятиліття.

Указами Путіна російським частинам присвоєно назви не лише українських міст, а й білоруських. Ну, це їхні “розбірки”, Росія взагалі вважає незалежну Білорусь мало не колонією. Але яким блюзнірством є присвоєння назв українських міст, киваючи на історію війни. Адже зараз вже інша історія й інша війна. Війна Росії проти України. То, може, Путін присвоїть якимось полкам найменування ще й Донецька чи Луганська, не тільки через звільнення цих міст від фашистів, а й

“звільнення” їх від Української держави?

А взагалі, за такою логікою наступним буде присвоєння російським частинам найменувань Варшавських, Празьких, врешті Берлінських, адже і Німеччину тоді звільняли від фашизму. Можна ще — Белградських, Будапештських. Правда, це давно вже столиці держав — членів НАТО. Але чому б не спробувати?

Свого часу Монгольська імперія захворіла на божевільну шовіністичну ідеологію завоювання всього, “до останнього моря”, тобто доки дійдуть копита монгольських коней. Московія, народжена Ордою і така, що упаднула ординську ідеологію, схоже, марить подібним — лізти доти, куди дійдуть копита, точніше — гусениці російських танків.

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

Продовження.
Поч. у ч. 26, 27 за 2018 р.

Загадка з багатьма невідомими

Для розслідування цієї історії потрібно виписати в Україну Шерлока Холмса. Бо наші домашні лінії слідаки виокремили для себе тільки окремі фрагменти з усього розгалуженого сюжету й сяк-так пояснили їх, законсервувавши дух таємниці.

Але почну з самого початку. Чи точніше буде сказати з кінця. На початку 90-х років українські й російські (колишні весоюзні) газети зарясніли заголовками: “Смерть підпільного мільярдера”, “Чи насправді власність підпільної колекції?”, “Хто стояв за скромним електриком тресту ідалень?”, “Хто ви насправді, Олександр Ільїн?”, “Сенсація, що відлунувала на все СНД”, “Чи причетний кримінальний світ до колекції в Кіровограді?”, “Які таємниці забрав на той світ Олександр Ільїн?”

Ось такого характеру публікаціями широко відлунувала смерть загалом малознаного в Кіровограді чоловіка і ланцюг подій на нею.

Можливо, такого інформаційного вибуху скромні похорони звичайного електрика в Кіровограді й не викликали б, якби в місцевому букіністичному магазині не з’явилися такі дивовижні раритети, які ніхто купити тут ніколи не зміг би, — їхні реальні ціни перевищували навіть сотні мільйонів доларів.

Правоохоронні органи споло-

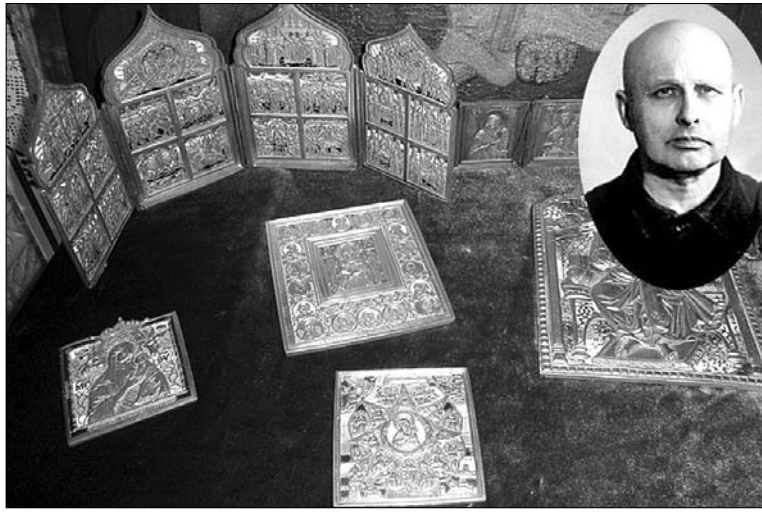
загалом налічує півмільйона їх. А може, Біблія — і не з Ільїнової колекції. Але версія про її пов’язаність саме з Ільїним не випадкова. Він спілкувався з церковними ієрархами, йому везли і з Києва, і з Москви релігійну літературу, яка дуже постраждала від часу, і він рятував книги, переплівав їх у дорогі оправи. Дарував раритетам нове життя, а інші видання тільки відомими йому технологіями “зістарював” і видавав їх за старовинні видання. Одне слово, видатний майстер і шулер в одній особі.

Я запитував Бондара й Панченка: який він був із себе. Відповідали: майже ніякий. У старій засмальцьованій кухайці або в потертій спецівці. У стоптаних кирзачках. Завжди неголений. Майже бомж. Найбагатший чоловік у Кіровограді. Якби захотів — продав би котрийсь зі своїх артефактів, вирядився б англійським денді, сів би в найдорожчу іномарку — і ніхто не пізнав би в ньому захланного електрика тресту ідалень. Та не продав нічого з колекції, жодної копійки не хотів витратити на свої побутові потреби. Все для неї, для колекції.

Хто ж він такий, окрім того що електрик тресту ідалень, — запитував я своїх колег, — і звідки він у Кіровограді взявся? Вони запропонували мені з газет кілька варіантів його біографії. Нашадок славетного дворянського роду Римських-Корсакових, чие ім’я зайве й коментувати. Це — з боку матері.

З боку батька — вихідці з Польщі, що після поразки повстання 1863 року заховалися в Росії і, залпуючи сліди, разурозно змінювали прізвище. І тому навіть забулося, яке в них було попервах. Потім ці майстровиті люди вибилися з соціальних низів нагору й стали поміщиками. А ось як вони вціліли в революційній веремі і яким чином Олександр Ільїн опинився аж у степовому Кіровограді на такій соціально не престижній посаді — історія мовчить.

Щоправда, відомо, що його батько 1918 року, будучи червоним командиром, брав участь у ліквідації Антоновського повстання в районі Рибінська, де було чимало дворянських маєтків, що їх нещадно розграбовували. “Чи не звідти початки Ільїнської колекції?” — запитує один із журналістів. Бо ж серед зібрання кіровоградського потаємника дивним чином опинилися надзвичайно унікальні експонати, що їх могли збирати лише справжні колекціонери, які бували на європейських аукціонах і мали для цього відповідні кошти.

В одній зі статей читаємо, що народився Олександр Борисович Ільїн 1920 року. Ніяких відомостей про нього до 1942-го знайти не вдалося. Учасні у війні не брав, хоча нічим не хворів.

1943 року його чомусь відраховали з інституту, а потім одразу ж поновили. 1944-го потрапив під суд за участь у груповій крадіжці. Вирок — 3 роки неволі. Відомо, що відбув лише рік ув’язнення. Що й чому — невідомо. Але далі журналісти звертають увагу на ще один загадковий момент. Кореспондент “Комсомольської правди” писав: “Потім у його біографії біла пляма. Цілий п’ятнадцять років про людину нічого не було відомо. І це при нашій паспортній системі!”

Більш аніж дивно. І ніяких розгадок. Тільки широкий простір для гіпотез. І вони множилися, розросталися у цілі епопеї. За однією з них, Ільїн буцімто був у блоkadному Ленінграді, де за хліб вимінював усе, що припадало йому до смаку. Але на підтвердження цього, окрім намагання пояснити, звідки в Ільїна взялося стільки унікальних виробів із золота й срібла, немає жодного авторитетного факту на користь такої гіпотези. Як говорили мені кілька людей, що непогано знали Ільїна, його легко уявити в подібній ситуації — якимись гуманістичними емоціями наш персонаж не страждав — він міг в ім’я своєї мети й через людину переступити. А тут ще ця пристрасть — сильніша для нього за все на світі. Сильніша навіть за нього.

Довелося мені вислухати й цілу історію про те, що Ільїн-старший був помітною постаттю в команді, котра обслуговувала ГУЛАГ. А оскільки там в ув’язненні зібрався неймовірний соціальний конгломерат, то Ільїн (через ув’язнених) вишукував приховані твори мистецтва в кількох великих містах Союзу. Його вели туди ниточки з ГУЛАГу. Гіпотеза як гіпотеза; має всі права на існування. Однак на підтвердження її конкретних фактів приблизно стільки ж, як і в попередню викла-

дений. По суті, одна зачіпка — ніде офіційно не задокументовані роки Ільїна-молодшого. Не міг же він, виконуючи наказ партії та уряду, потаємно злітати на далеку планету в космосі, щоб організувати там щось подібне до жовтневої революції чи щось у цьому дусі.

Олександр Чуднов, який, здається мені, найкраще знав Ільїна, часто контактував із ним, оригінально характеризував його психотип (ми ще повернемося до цього), звернув мою увагу на такі моменти, котрі чомусь не стали приводом для осмислення авторами оригінальних гіпотез. У приватному дворичці колекціонера було двоє приміщень — недобудований флігель і великий будинок (до речі, як та казкова рукавичка), забитий всякими артефактами. Простору в ньому лишилося тільки для напівложка, де Ільїн міг спати напівсидячи. Район, у якому жив колекціонер, далекий од центру, глухий. У домі навіть не було парового опалення. Ні про яку сигналізацію чи інші способи охорони навіть і не йшлося. Пограбувати будинок не було ніяких проблем. Той, кому треба було знати про те, які скарби там зберігалися, і ким можна стати, заволодівши ними, добре це знав. Відома одна-єдина спроба крадіжки з будинку Ільїна. Але — увага! — викрадене за кілька днів було повернуто.

Що це може значити?

Пропонується двоє пояснень. Перше. Сильні світу того (компартіїці, КДБ?) доручали Ільїну зберігати їхню власність і вона постійно перебувала в їхньому полі уваги. Найперший замах на колекцію скінчився так, як він скінчився. Бо мало що в Кіровограді (і не тільки в Кіровограді) охоронялося так, як цей будинок, що стояв посеред спеціфічних запахів — неподалік масложиркомбінат, звідки “несуни” відкрито курсували зі своєю здобиччю (адже то був час, коли майже всі крали майже все!). Ще раз нагадую в абсолютній недоторканості лишався позірно неприхищений осідок Ільїна, яким чомусь не хотіли спокушатися лицарі легкої наживи. Мовби те місце було зачакловане нечистою силою, і того, хто туди ступить, підстерігає щось страшне. Щось тут незрозуміло.

Друге пояснення.

Тут також вважається, що Ільїн не був у повному розумінні самостійною фігурою та одноосібним власником усього того, що зберігалося в його будівлях на вулиці Урожайній (назва, до речі, хрестоматійно совквіська). Мене гаряче переконували: колекція Ільїна — це злодійський “обшак”. І те, що так оперативного було повернуто вкрадене з неї, —

найаргументованіше цьому підтвердження. Всі ми знаємо, що таке наша міліція. І всі ми знаємо, що вона не розкриває жодного злочину, якщо вона не має якихось своїх інтересів у його розкритті. Можна вважати, що не міліція змусила крадіїв негайно повернути поцуплене в Ільїна. Очевидно, або якісь “зальотні” чи тутешні дрібні злодюжки хапнули те, що, як їм здалося, погано лежить, то очільники відповідної ієрархії миттєво вжили щодо них конкретних заходів — експонати, мовби самі собою, опинилися на своїх місцях.

Переконливо? Переконливо. От лише невідомо, чи воно справді саме так було.

Життя непрогнозоване. Буває, що мовби зірки в небі вишиковуються саме так, щоб розкрити нам ту чи ту таємницю. Доведеться запастися терпінням і чекати, коли настане саме цей “момент істини”.

У пресі чимало писали про неймовірно варварські умови, в яких зберігалася колекція. Фарба на картинках подекуди пооблуплювалася, вони запліснявіли від вологи, їх понадгризли миші чи пацюки, по них повзали мокриці. Всі артефакти або були напханами в старовинні скрині, що також давно заслуговують музейної долі, або жужмом накидані один на одного. Ніякої систематизації того добра, ніякого реєстру. Справді — як склад Плюшкіна. А це ж — твори французького й голландського живопису, полотна відомих російських майстрів. Ось, наприклад, репродукована у різних виданнях історії мистецтва картина Д. Левіцького “Катерина II в убранні запорозького гетьмана”, яку вважали безнадійно втраченою. Вона несподівано, як і чимало інших мистецьких творів, вплинула з хаосу й плісняви будинку на вулиці Урожайній, де всі вони були мовби засуджені на цілковите знищення. Їхніми вбивцями мали стати саме умови зберігання. Можна тільки гадати, чому не здригалося від цього серце колекціонера, який, за словами всіх, кого я розпитував, добре знався на мистецтві і справді любив його. Може, любив, як писав поет, “дивною любов’ю”? Але — то вже відкритий матеріал для психоаналітиків.

Надзвичайно цікаву статтю під назвою “Людина, яка спокусила місто”, написав мистецтвознавець Володимир Босько, який знався з Ільїним упродовж понад тридцяти літ, починаючи ще від початку шістдесятних. “Ким же він був насправді — скромний електрик у спецодязі, з незмінною сіткою в руках, завсідник міських книгарень? Подвижник? Безкорисливий диваком? Невтомним шукачем історико-культурних раритетів? Мисливцем за скарбами? — запитує сам себе автор. — А може, то була людина, одержима манією знаходити та ховати від людей шедеври? І взагалі, чи можемо ми називати Олександра Борисовича видатним колекціонером? Деякими рисами своєї вдачі, поведінки та способу мислення він нагадував відомих літературних героїв: Плюшкіна, підпільного мільйонера Корейка, барона зі “Скупого лицаря” Пушкіна... В ореолі легенд і міфів цій людині судилося залишитися назавжди. На багато загадок відповідей, боюсь, ми так і не отримаємо”.

Далі буде.

шилися і почали розслідувати, звідки в провінційному Кіровограді могли взятися такі книги. Швидко витрусили з букіністів інформацію: ці видання принесли для реалізації племінники електрика-небіжчика. Судячи з усього, вони не мали навіть зеленого уявлення про можливу ціну раритетів.

З цієї ниточки пішло розкручування клубка. Одним із перших відкриттів стало таке: в дворі покійного стояв у мисці харч для курей. І в брудній каструлі лежала для господарських потреб ... ложка Фаберже.

Отже, чудеса розпочалися. Оперативники зрозуміли, що це — тільки початок. Головне — десь там, попереду.

Моїми нараторами цієї історії були Василь Бондар і Володимир Панченко, що знають не тільки офіційну версію кіровоградських скарбів Олександра Ільїна і те, про що тільки неясно здогадуються ті, хто атрибує артефакти з його кунсткамери. Досить сказати, що вже по смерті Ільїна і після вилучення з його оселі 500 (так!) мішків із експонатами на одному з європейських аукціонів з’явилася Біблія Івана Федорова, котра, як у тому твердо переконані компетентні люди, “вислизнула” з колекції Ільїна вже коли спеціальна комісія почала систематизувати й описувати вилучені експонати.

Можливо, це тільки єдиний екземпляр із усього зібрання, яке

Ірина ФАРІОН,
доктор філології, професор НУ
“Львівська політехніка”

Василь НІМЧУК: Людина-джерело

З нагоди 85-ліття

Він був для мене недосяжним. І це не лише природний пієтет студентки-філологині, а потім кандидатки наук, що досліджувала історичну антропонімію. Вперше почула про Василя Васильовича у живому спілкуванні, а не через його статті та монографії, спілкуючись із керівником моєї кандидатської дисертації професором Михайлом Худашем. Він ставився до нього з особливою повагою, хоч далеко не завжди їхні наукові погляди та оцінки конкретних мовних пам'яток збігалися, як, наприклад, “Велесові книги”. Василь Васильович не вважав її автентичною, тоді як Михайло Лукич значною мірою свою концепцію етимологізування язичницьких божеств та інших антропонімів базував на її основі. Проте це не заважало їм належно оцінювати потужні доробки один одного, рецензувати їх та натхненно й самовіддано працювати на ниві нашої української мовознавчої науки.

Проте стався у моєму житті один епізод, що наблизив у мою наукову, а відтак і приватну долю Василя Німчука — і відтоді мій зв'язок і з ним не переривався. Це був пізній вечір якогось будня 2003 року, коли, увімкнувши телевізор, я побачила на екрані 5 каналу В. Німчука і П. Толочка. Межі ними тривала дуже гостра полеміка про потребу реформувати український правопис, себто повернути його до базових питомих норм, затверджених 1928 року. Я була вражена нахабною, агресивною і дилетантською манерою Толочка і відчувала, як тяжко було аристократичному, виваженому, тактовному й науково аргументованому В. Німчукові протистояти цьому танкові ідеологічній брехні й маніпуляції. За ніч, вражена нерівною полемікою між чортотом та богом, я написала статтю “Історико-психологічний аспект нашого правопису”, яку опублікувала в одній з львівських газет. Згодом, 2004 року, вийшла моя монографія “Правопис — корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір”, на яку, як сказав

мені Михайло Худаш, звернув увагу Василь Німчук, а згодом він передав для мене безцінний подарунок “Історія українського правопису XVI—XX століття. Хрестоматія” (2004). Це стало незворотною точкою наших взаємин.

Мене щоразу більше мучила історична соціолінгвістична проблематика, і я розуміла, що тільки Василь Васильович зможе скорегувати мій шлях дослідження крізь призму реконструкції мовної свідомості наших предків. У травні 2007 року я наважилася і йому зателефонувала. Він саме слухав якесь моє інтерв'ю по радіо і ми, жартуючи, наче продовжили розмову вже безпосередньо. Його манера спілкування, якщо він сприймав людину, — виняткова: тепла, зичлива, з іскрами сміху та дотепів, але завше ad fontes. Всі ці розмови завершувалися новим поштовхом до роботи і відчуттям, що він веде тебе вглиб.

Пригадую Василя Васильовича лише раз у гніві, коли виникла проблема із затвердженням моєї теми докторської дисертації на Координаційній раді Інституту української мови НАН України. Це був розгніваний Зевс, якого я боялася, мабуть, більше за всіх, хоч такі не я завинила... Особливий він був, коли ти не зовсім правильно зрозумів його настанови. Я дозволила собі без жодних консультацій з ним написати докторську, то потім такі довгенько покутувала в очікуванні слухних порад Василя Васильовича. Наше вечірнє скайпування зі скрупульозного вичитування дисертації було для мене найкращим майстер-класом від маестра історії мови. Це був найокриленіший і наймістовніший січень 2015 року: шодня через скайп по кілька годин сторінка за сторінкою тексту з невеличкими, як казав Василь Васильович, технічними перервами ми різьбили текст і доводили його до повної готовності. Він, як досвідчений майстер, огранював сторінки

своїми заувагами-мазками, і текст починав ритмічне і плинне дихання без зупинок та важкості. Дякую Вам за це, Учителю.

Назавше глибоким слідом увійшли у пам'ять урочистості в Інституті української мови з нагоди 80-літнього ювілею Учителя. Ми з Русланом Кошулинським, тоді віце-спікером парламенту, організували для Василя Васильовича Почесну Грамоту Верховної Ради України. Він ледве визирив осяйним обличчям з-під незліченних букетів квітів, які, як з'ясувалося, Василь Васильович дуже любив, бо колись матуся у дитинстві сказала, що хто не любить квітів, — той злий. А він дуже боявся бути злим... Він просто не вмів таким бути. Це був Божий чоловік.

Усі з трепетом чекали слова ювіляра, бо ж зрозуміло було, що “*донизу котиться мій віз, пов'яли квіти*”. До наступного ювілею він таки не дожив... Здавалося, що маестро скаже щось про своє самітне особисте життя, а він говорив про свою нереалізовану мрію: повернутися до базових питомих норм нашого знищеного московським режимом правопису, аби мова мала свої шати, а не чужі... Ось вона, одержимість високим національним ідеалом, що не минає з власним життям, а зостається як правдива дорога твого народу і твого краю. І як було тяжко бачити майже дитячу розгубленість Василя Васильовича, коли його, основного теоретика і практика історичної мовної кодифікації, не виявилось серед членів новоствореної Правописної комісії при Кабміні 2015 року... Звісно, я могла розрадити його лише скеруванням до Уряду депутатського запиту. А він натомисть назбирав мені по Києву насіння мальви і передав у запечатаному конверті... З того насіння зійшли не мальви, а якесь інше жовтогаряче диво, назву якого дав Василь Васильович, коли я скинула йому світлинку цієї краси. “Та це ж бегонія”, — вигукнув він радісно, ніби підтвердив ще одну пам'ятку нашої мови-землі. Тепер у мене вдома бегонії — це символ життя Василя Васильовича. Напередодні холодної і його останньої осені він вийшов у скайп і попросив обов'язково посадити їх до вазонка в хаті, бо зима уб'є їх. Пересадила. Не зима вбила, а життя... Не стало Німчуків бегоній. Є його символи. Він вчив мене бачити красу світу. Коли їду тепер потягом, згадую його повчання — тихі, спокійні, глибокі: “*Не треба в потязі читати. Треба дивитися через вікно. Там стільки краси, що всю не увібрати, але хоч зачепити краєм ока... Світ дуже красивий*”. Коли тепер так роблю, то ніби сповною його заповіт: вчуся бачити красу.

Попри наші часті політичні розмови, де ми не завжди були однодумцями, Василь Васильович наперт до мови, до створення Товариства шанувальників українських діалектів... Наближаючись до межі життя і смерті, він щоразу з глибшим усвідомленням говорив про цю проблему потреби збереження діалектів, розуміння їх як основи українського глотогенезу — і найбільшого родинного тепла для кожного українця. Якого чару була сповнена його бесіда з сестриним онуком Іванком по-закарпатському! Я пила цю їхню розмову як карпатську джерельну. Просив навіть організувати зустріч із депутатом В. Балогою, аби той допоміг у цій справі. Зустріч відбулася. Смію сказати, що Василь Васильович був дуже довірливий у політичних питаннях, що згодом оберталося, звісно, розчаруванням... Але він все знаходив розраду в Господові та у своїй натхненній праці.

Наша остання розмова була телефонна. Запитував про моїх рідних... Я доповідала, що вийшла моя монографія за його наукового редакторства про Івана Пулюя. Він не встиг її побачити, бо його вело додому, у рідне село Довге...

Це була неділя 26 листопада, обід. Важко було повірити у цю звістку. Павло Гриценко підтвердив. Похорон був відразу наступного дня о 12 годині. Я саме на цю пору мала лекцію у Тернопільському педуніверситеті. Аудиторія викладачів і студентів стоячи пом'янула видатного вченого і Божу людину. На столі був розкішний букет білих хризантем, і скапувала на них свічка життя Учителя. Коли саме в годині похорону розповідала студентам про огром проблематики і праць Василя Васильовича, раптом з усієї сили якась птаха сильно вдарила у вікно... Я замовкла, студенти повернулися в бік удару птахи... Чи це був знак від нього, що тепер його присутність серед нас буде іншою? Звісно, ми напишемо наукові розвідки про нашого Учителя, ми будемо йти дорогами його історичних відкриттів, ми матимемо його у нашій пам'яті та серці — і він далі вчитиме нас бачити красу і любити життя... А життя без смерті не буває.

Надія ГАВРИЛЮК,
Київ

«Незглибиме світло любові»

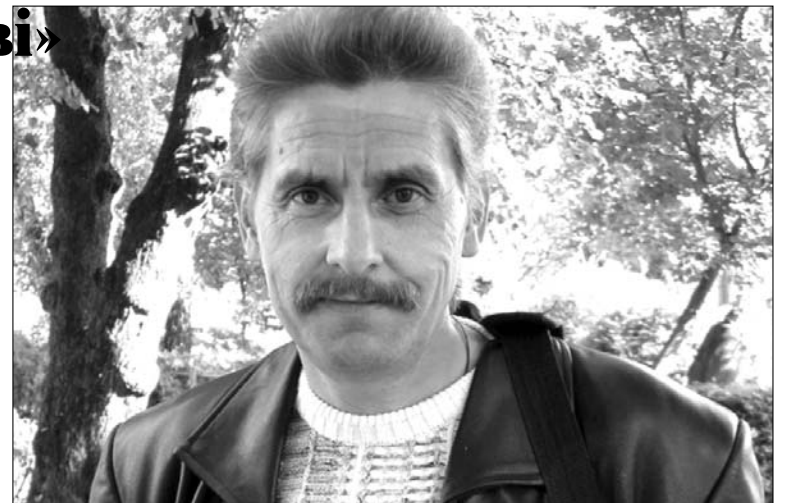
Світлої пам'яті Петра Сороки (Сорока П. *Апокрифи лісу* / П. Сорока. — Тернопіль: Підручники і посібники. 2018. 208 с.).

*Ніхто не знає, що його чекає,
Ніхто не знає й знати не бажає...
Безсмертну мить усміхненого раю
Вбирає кожна лісова душа* (с. 112).

Уміння звучати злагоджено, симфонічно заворожує читачів від першої книги трилогії — “Симфонія Петриківського лісу” (2015). Не полишає це враження і тих, хто читав другу частину трилогії — “Де свище Овлур” (2017). Не полишає попри те, що у звучанні лісу, як і в звучанні душі, трапляються ноти болю і туги, а не лише радості та надії. Але цей біль і туга зіткані з саява, хоч і кривавлять у чутливій душі. Ось у “Апокрифах лісу” зринає “болюча пам'ять”, що “саяво точить” і ти майже фізично відчуваєш трагічну основу (кровоточить) і саяво радості, яке виростає з болю, і зцілює рани інших, як цілюще миро, бо “творчість — синонім радості, навіть якщо вона трагічна в своїй основі” (с. 23).

Радієш красі, дивлячись на “яблуньку-бабусю” (с. 9), кульбабки — ці “осади світла”, що “нагадують зоряне небо” (с. 58). Відчуваєш втіху від саява лісу, такого відчутного, як любов: “Душа хоче любити Бога. Душа прагне захлинутися від любові до Бога. Це має власти з неба, маю цю любов отримати як дар” (с. 54), — пише автор.

У Петра Сороки любов до Бога — це любов до його творіння і до слова, даного письменнику, аби вповісти не так себе, як інших. Не дарма автор зізнається: “Без письма нема мені втіхи на цій землі і нема краси” (с. 48). Не лукавить він і годі, коли пише, що письмо — “це для душі вторинне. Все написане мною помре колись, як моє тіло” (с. 22). Не лукавить, адже вважає людське слово тлінним і минулим, а не вічним. Бо вічне лише Слово Боже:

*Великих літер не люблю. Важкі
У них постава, дихання і кроки.
Малі ціную над усе, такі
Непоказні у сутності глибокій.
Вони не вибасовують вперед,
За ними не стоять славетні
предки.
Таким повинен бути і поет
Маленький знак великої
абетки* (с. 105)

Не лукавить, але помиляєть-ся, бо “легко сховати безсмертя у трави” (с. 126), у минушу, як тра-

ва, людину. Не все написане помирає. І тому, хоча “страдницьку тишу безмов'я / кожен повинен пройти” (с. 205), з цієї тиші народиться живе слово, що створить неповторний світ, наслідуючи Творця, а не змагаючись з Ним. І коли “вільна душа відлітає у благословенні небеса” (с. 92), — мовчить лише коротку мить, а опісля тієї миті Великого Переходу “звучатиме у вічності як безсмертна музика сонця” (с. 38).

«Пам'ятай про Великі Дні наших змагань»

У Музеї шістдесятництва працює виставка “Збудуєш Українську державу або згинеш у боротьбі за неї!” до річниці другого відновлення Української держави Актом від 30 червня 1941 року, що складається з артефактів, збережених родиною Ярослава Стецька.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Організатори виставки намагалися знайти відповіді на питання: що ми знаємо про діяльність цієї організації; яке значення мало проголошення відновлення Української держави Актом від 30 червня 1941 року; як склалася подальша доля відчайдушних борців за українську державність.

Оприлюднення Акта відновлення Української держави й утворення Українського Державного правління дало підстави для створення українських адміністрацій у звільнених від більшовицької влади містах і селах. Так, після проголошення Української Держави у Львові, на виконання наказу ОУН(р), протягом кількох

Ганна Музика, яка навіть змінила ім'я, щоб підкреслити абсолютну єдність у поглядах зі своїм чоловіком, ставши Ярославою Стецько, присвятили своє життя боротьбі за українську державність. Як святиню, поруч з українським прапором і фотографіями побратимів у робочому столі свого Мюнхенського кабінету Ярослав Стецько зберігав колосочок пшениці з рідної української землі... Йому не судилося повернутися на батьківщину. А Ярослава Стецько з відновленням Української незалежності стала відомим українським політиком і спочила в рідній землі.

Експозиція розповідає, що в історії українського визвольного руху є чимало важливих дат. Одна з них — 30 червня 1941 року, день,

свою позицію: Україна має бути економічно незалежною та мати власні збройні сили.

Вермахту, який поставив на коліна не одну європейську державу, не потрібні були союзники. Для себе Гітлер визначив долю народів СРСР, а зокрема України: не могло бути й мови про створення будь-якого державного утворення на завойованих територіях, не говорячи вже про незалежну державу. Окупований східний простір чекала доля колонії.

Тим часом Організація українських націоналістів від декларації перейшла до дії. Заздалегідь підготовані похідні групи вирушили в дорогу, встановлюючи у селах і містечках свою адміністрацію.

Уранці 30 червня 1941 року до Львова увійшли перші частини вермахту. Дещо випереджаючи їх, цього дня сюди прибув український батальйон “Нахтігаль”. Слідом за кілька годин увійшла Львівська похідна група (15 осіб) на чолі з Ярославом Стецьком. Тут на неї вже чекали керівник ОУН та інші підпільники. Слід було терміново закликати зібратися Національні збори, створити міську управу Львова. Іван Равлик отримав завдання створити міліцію та взяти під свій контроль місто для забезпечення порядку і безпеки громадян. Батальйон “Нахтігаль” мав захопити радіостанцію. У той час Стецько пішов на зустріч із митрополитом Андреем Шептицьким, людиною авторитетною в Західній Україні не тільки в церковних колах. Митрополит благословив проголошення акта, і відрадив на збори свого заступника Йосипа Сліпого.

Заручившись підтримкою у митрополита, Ярослав Стецько пішов до ратуші, де нашвидкуруч накидав текст Акта та нотатки до своєї промови.

Сюди ж прибув Роман Шухевич, командир “Нахтігалю”. Обидва вважали, що із проголошенням Акта нема чого звалікати — це потрібно робити негайно, хоч німці однозначно поставлять вороже.

Стецько зайшов до приміщення “Просвіти” на площі Ринок, де мало відбутися проголошення. Ярослав Старух уже проводив збори, щоб негайно створити міську управу та якнайшвидше взяти Львів під контроль. Громадськість підтримала ініціативу проголошення відновлення незалежності, і тут же Стецько, як майбутній голова Державного правління, прийняв присягу від кандидата на Голову міської управи професора Юрія Полянського, рекомендованого

на посаду зборами громадськості.

Під вечір у приміщенні “Просвіти” зібралось понад сто видатних громадян Львова на відкриття Національних зборів. Національні збори відкрив Стецько. Виступили отець Йосип Сліпий, представник “Нахтігалю”, капелан отець Іван Грицько, професор Полянський і представник крайового проводу ОУН у західноукраїнських землях. Василь Кук зачитав листа Бандери з пропозицією призначити головою Державного правління Ярослава Стецька, яку підтримали збори.

Під час засідання трапився інцидент. Про подію у “Просвіті” випадково довідався майор абверу Ганс Кох, уповноважений вермахту в українських справах. До приміщення “Просвіти” він прийшов, коли вже йшли збори. Німець узяв слово, в якому негативно висловився щодо зборів, вимагав їх розпустити. Заявив, що рейх не потерпить будь-якої держави на землях, завойованих кров'ю німецьких воєнів.

Проігнорували виступ німця, Стецько продовжив засідання, яке завершилося проголошенням акта з балкону “Просвіти” перед львів'янами, що зібралися на Ринку. Лунав гімн “Не пора, не пора...” і на обличчях людей було хвилювання і надія...

Ганс Кох різко заявив головуючому, що той грається з вогнем. Стецько не менш різко відповів, що грається з вогнем не менше як Німеччина, яка вже має досвід Першої світової війни, та відрубав, що якщо Кох має що сказати, то хай наступного дня приходить до приміщення уряду. Цього німець стерпіти вже не міг і негайно пішов повідомляти командування.

Проголошення Акта стало повною несподіванкою для німців, але в дію відразу був запущений весь механізм нацистської машини для нейтралізації зухвальства Бандери та ОУН.

2 липня держсекретар Генерального губернаторства Кундт викликав на розмову в Кракові Степана Бандеру, Василя Мудрого та інших. Розмова перетворилася на допит: Кундт твердив, що тільки Гітлер може ухвалювати рішення щодо створення якоїсь держави на Сході. А Бандера вперто стояв на тому, що для такого рішення йому не потрібна згода німців, оскільки єдине, чим він керується — це мандат від українського народу. 5 липня інформація дійшла до Гітлера. Після цього гестапо арештувало Бандеру та відправило в Берлін під домашній арешт на час допитів у справі Акта 30 червня, для чого була створена спеціальна слідча комісія. У наступні дні арештували В. Горбового, В. Яніва, Я. Стецька, Р. Ільницького...

Одне з центральних місць експозиції належить “10 Заповідям українця-націоналіста (Декальгу)”:

“Я дух одвічної стихії, що зберіг Тебе від татарської потоми й

поставив на грані двох світів твої нове життя.

1. Збудуєш Українську державу, або згинеш у боротьбі за неї.

2. Не дозволиш нікому сплясти слави, ні честі твоєї нації.

3. Пам'ятай про Великі Дні наших Визвольних змагань.

4. Будь гордий з того, що Ти є спадкоємцем боротьби за славу Володимирівського Тризуба.

5. Пимсти смерть Великих Лицарів.

6. Про справу не говори з ким можна, лише з ким треба.

7. Не завагаєшся виконати найнебезпечнішого чину, якщо цього вимагає добра справа.

8. Ненавистю й безоглядною боротьбою приймаєш ворогів Твоєї Нації.

9. Ані просьби, ані грозьби, ні тортури, ні смерть не приневолять Тебе зрадити тайни.

10. Змагатимеш до поширення сили, багачтва й простору Української Держави”.

Серед експонатів, представлених на виставці, увагу відвідувачів також привертають звернення українських повстанців до народів середньої Азії, Балтії, українців східних областей; співчуття Президента США Рональда Рейгана Ярославі Стецько з приводу смерті її чоловіка. Поруч особисті речі Ярослава Стецька: годинник, візитниця, сувенірний ніж для паперів, нагрудні знаки “ДУН ОУН”, друкарська машинка, окуляри, фотоальбом, подарований Я. Стецьку його колегами в Едмонтоні 1952 року, фотоальбом та особисті речі його дружини. Тут же твори Ярослава Стецька: “Українська визвольна концепція”, “Західна Україна під більшовиками. 1939—1941”, “30 червня 1941”. Є серед представлених раритетів і кілька листів.

“...Таким чином іду я крізь велелюдний світ без тині radoців і без розпачі, як ідуть усі ті, що їм долею призначено не знати свого особистого, а горіти і згоріти у загальному. Добре воно чи прикре треба нести цей найтяжчий тягар вічного неспокою, вічного змагу все далі і далі, щоб, добившись одного, починати нове, щоб змагатися і не добитися, а впасти на шляху, що вкритий тернями і колодами. Це не є те, що я хочу спокою. Ні! Я в спокою знайти не можу себе. Він пече мене ще гріше, як усе це бурхливе життя. Я не хочу спочивати, бо спокій не вповняв-би пустки мого життя, а вічний змаг творить зміст його. Якщо б я ляг спочивати — мене не було б уже.

Тому буду далі товкачем по світі, аж прийде мій кінець, як приходять усім, що не ломяться на шляху. Він прийде нагло і несподівано, бо так гаснуть усі зорі на фірмаменті. Коли це буде, це лежить у Божих руках, а поки що — мені час в дорогу, я знову йду до поїзду...” — писав Ярослав Стецько у листі до своїх рідних 13 лютого 1958 року.

А завершується експозиція розділом, присвяченим громадській і політичній діяльності Ярослава Стецько у 1990-ті на початку 2000-х років.

тижнів українську державну місцеву (сільську й міську) адміністрацію було організовано в Станіславській, Тернопільській, Львівській, Дрогобицькій, Рівненській, Луцькій, Житомирській і, частково, Київській областях. Проголошення Акта було підставою для формування державної Української Повстанської Армії, а негайно розпочата німцями боротьба проти української незалежності та знищення в застінках гестапо і концтаборів її діячів (із вересня 1941 р. — повальні арешти та розстріли німцями підпільників ОУН) зумовила правомірність воєнних дій ОУН—УПА на два фронти, проти обох окупаційних режимів — німецького і радянського...

“Актом 30 червня 1941 р. український нарід заманіфестував перед цілим світом і перед історією, що він бажає сам керувати своїм життям і що він готов боронити своє право на вільне життя у своїй власній, самостійній державі перед імперіалістичними зазіханнями кожного ворога і за кожних умов”, — писав П. Мірчук. (Мірчук П. Акт відновлення Української Державності 30 червня 1941 року. Його генеза та політичне й історичне значення. Друге видання. — Мюнхен, 1953. — С. 52).

Серед представлених експонатів нещодавно знайдені документи з архіву СБУ, унікальні фотографії та меморіальні речі, збережені родиною Ярослава Стецька — людини, яка в складних умовах німецької окупації проголосила відновлення Української держави. Він дивом вижив у німецькому концтаборі і все своє подальше життя присвятив боротьбі з більшовизмом, створивши Антибільшовицький блок народів (АБН). І він, і його дружина

коли у Львові проголосили Акт відновлення української державності.

Двоє недавніх друзів — Гітлер і Сталін готувалися на європейській шахівниці розіграти партію, яка мала раз і назавжди змінити політичне обличчя Європи. Перший хід 22 червня 1941 року зробив Гітлер. Він не допускав думки, що в цю партію має втрутитися третя сила — Організація українських націоналістів та її лідер Степан Бандера.

23 червня представник Бандери у Берліні передав німцям два документи — Меморандум і резолюцію Другого Великого збору ОУН, в яких декларувалися наміри українців — Організація українських націоналістів та її лідер Степан Бандера. Копії цих документів опинилися на столі в рейхсфюрера СС Генріха Гімлера, начальника ОКВ (Головного командування) фельдмаршала Вільгельма Кейтеля та майбутнього міністра окупованих областей Сходу — а поки одного з наближених до фюрера — Альфреда Розенберга. У документах ОУН чітко заявляла

